

Qurucusu:
Adil Minbaşiyev

Gündəlik hüquq qəzeti

Qəzet 1990-cı ilin
iyulundan çıxır

№ 14 (5846) 6 fevral 2021-ci il

Qiyməti 30 qəpik

Prezident vətəndaşlara çağırış etdi

Bax: səh-2

ADI QƏBİRİSTANLIĞI FƏXRİ XİYABANA ÇEVİRƏN KİŞİ

Jurnalist İlqar Rəsul xalq yazıçısı Sabir Əhmədlidən müsahibə zamanı soruşur:

- Sabir müəllim, istəyordunuz adınıza Bakıda bir küçə olsun?

- Var də, o boyda Əhmədli kəndi.

Sabir Əhmədlinin bir qardaşı Cəmil Əhmədov Böyük Vətən Müharibəsində şəhid olmuşdu, Sovet İttifaqı Qəhrəmanıydı. Oğlu Mehəmməd Əhmədov da Birinci Qarabağ Savaşında Murovdə şəhid olmuşdu. Azərbaycan ədəbiyatının inkişafında Sabir Əhmədli böyük rol oynamışdı, xalq yazıçısıydı, Prezident təqaüdücüsüydü. Amma nədənse vəfat edəndə ona Fəxri Xiyabanda iki metr yer tapılmadı. Binəqdida bir qəbiristanlıqda dəfn edildi.

Sabir Əhmədli öz ölümüyle adı bir kənd qəbiristanlığını Fəxri Xiyabana çevirdi.

Bu gün ruhu şaddı. Oğlu Mehəmmədin də ruhu şaddı. Çünkü Cəbrayıl içinde olmaqla Qarabağ düşmən işgalindən azad edilib.

Həm ata, həm də oğul həyatdaykən arzularına çata bilməsələr də, ruhları bu arzuya çatdı.

138 nəfər
COVID-19-a
yoluxub, 5 nəfər
vəfat edib

Azərbaycan Respublikasında koronavirus (COVID-19) infeksiyasına 138 yeni yoluxma faktı qeydə alınıb, 329 nəfər müalicə olunaraq sağalıb.

Nazirlər Kabinetin yanında Operativ Qərar-gahdan Adalet.az-a verilən məlumatə görə, COVID-19 üçün götürülen analiz nümunələri müsbət çıxmış 5 nəfər vəfat edib.

İndiyədək ölkədə ümumilikdə 230 907 nəfərin koronavirus infeksiyasına yoluxması faktı müəyyən edilib, onlardan 224 760 nəfər müalicə olunaraq sağalıb, 3 153 nəfər vəfat edib, aktiv xəstə sayı 2 994 nəfərdir.

Son sutka ərzində yeni yoluxma hallarının müəyyənşdirilməsi ilə əlaqədar 6 133, ötən müddət ərzində isə ümumilikdə 2 439 718 test aparılıb.

Köçəryan Moskvani

su yoluna döndərir

Mehman CAVADOĞLU

Ermənistanın keçmiş prezidenti Robert Köçəryan Moskva səfərinə hazırlı şır. Bu, Azərbaycan ordusunun 44 gün davam edən Vətən müharibə-sindən bəri onun Moskvaya ikinci səfəri olacaq. Xatırladaq ki, Paşinyan hakimiyyətə gələndən sonra onu 2008-ci ildə Yerevanda on nəfərin ölümü və yüzlərlə adamın yaralanmasıyla müşayət olunan iğtişalarda günahkar bilərək həbs eləmişdi.

Bax: səh.2

Bu dünyanın bir cəzası da var...

Kasiblardan qabaq pullu məmurlar azad edilmiş torpaqlara can atırlar. Qurub-yaratmağa yox, ələ keçirməyə, hasara almağa- XƏZƏR dənizi kimi. Amma bu dünyanın bir cəzası da var...

...HEC NƏYİ DÜNYADA ƏBƏDİ BİLMƏ,
ÖZÜNDƏN GÜCSÜZN ÜSTÜNƏ GƏLMƏ.
YAZIĞIN DƏRDİNƏ-QƏMİNƏ GÜLMƏ,
SƏNİ DƏ SINDİRAR, BİL, HƏYATDI BU...

SÜCAƏT

GÜNLÜK LƏTİFƏSİ

- Dörd oğulum var: biri müəllimdi, bir həkim, biri müəhəndis, biri də oğru.

- Oğrunu oğulluqdan çıxart.

- Bəs evi kim saxlasın, o birilərin hamısı işsizdir??

Prezident vətəndaşlara çağırış etdi

Azərbaycan vətəndaşlarına müraciət etmək istəyirəm, onlardan xahiş edirəm ki, azad olunmuş torpaqlara icazəsiz, qanunsuz getməsinlər.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Prezident İlham Əliyev fevralın 4-de Vüqar Süleymanovu Minatəmizləmə Agentliyinin idarə Heyətinin sədri vəzifəsinə təyin olunması ilə eləqədar videoformatda qəbul edərkən çıxış zamanı deyib. Dövlət başçısı bildirib:

"Azad edilmiş torpaqlarda son günlərdə və müharibədən sonra əfsuslar olsun ki, bədbəxt hadisələr baş verir. Mən Azərbaycan vətəndaşlarına müraciət etmək istəyirəm, onlardan xahiş edirəm ki, azad olunmuş torpaqlara icazəsiz, qanunsuz getməsinlər. Mən insanların bu addımlarını bir tərəfdən başa düşürəm, onlar uzun illər vətən həsrəti ilə yaşamışlar, hər bir keçmiş məcburi köçkünlər öz doğma torpağına, doğma kendinə qaytmaq istəyir, ancak xahiş edirəm ki, gözləsinlər. Bir qədər gözləsinlər ki, minalardan təmizləmə işləri başa çatsın. Çünkü bu, böyük təhlükədir, həm piyadalarla, həm avtomobilərə böyük təhlükədir. Müharibədən sonra bir neçə belə bədbəxt hadise baş verib, insanlar həlak olub, yaralanıb. Eyni zamanda, postlarda dayanan əməkdaşlar da nəzarət işlərini daha ciddi təşkil etməlidirlər ki, azad edilmiş torpaqlara qanunsuz, icazəsiz gedişə son qoyulsun".

Prezident İlham Əliyev Yüen Sikunu ordenlə təltif edib

Prezident İlham Əliyev Yüen Sikunun "Dostluq" ordeni ilə təltif edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb.

Sərəncamda qeyd edilir ki, Azərbaycan Respublikası ilə Çin Xalq Respublikası arasında mədəni əlaqələrin inkişafında xidmətlərinə görə Yüen Sikun "Dostluq" ordeni ilə təltif edilsin.

Azərbaycan FHN-in nümayəndə heyəti Rusiyada səfərdədir

4 fevral 2021-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar naziri general-polkovnik Kəmaləddin Heydərovun rəhbərlik etdiyi Nazirliyin nümayəndə heyəti Rusiya Federasiyasına səfər edib.

Adalet.az Fövqəladə Hallar Nazirliyinə istinadən xəbər verir ki, səfər çərçivəsində nazir K. Heydərov Rusiya Federasiyasının Mülki Müdafiə, Fövqəladə Hallar və Tabii Fəlakətlərin Neticələrinin Aradan Qaldırılması üzrə naziri Yevgeniy Ziniçevlə görüşüb. Görüş zamanı iki nazirlik arasında əməkdaşlığın vəziyyəti və perspektivləri geniş müzakirə olunub. Vurğulanıb ki, qurumlar arasında mövcud six əməkdaşlıq münasibətləri çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlər, səfər və görüşlər əlaqələrin qarşılıqlı faydalı olmaqla da-ha da genişləndirilməsinə imkan yaradır. Görüş zamanı işğaldan azad olunmuş Azərbaycan torpaqlarında həyata keçirilən aidiyəti humanitar tədbirlər ətrafında da fikir mübadiləsi aparılıb. Hər iki nazirliyin müvafiq xilasetmə qruplarının nümayəndələri videokonfrans vasitəsilə görüşdə iştirak ediblər. Ərazilərin minalardan təmizlənməsi, habelə azərbaycanlı pirotexnik-mütəxəssislərin hazırlığı məsələləri də müzakirə olunub. Səfər zamanı Azərbaycan FHN-in nümayəndə heyəti Rusiya FHN-in Böhran Vəziyyətlərində Milli idarəetmə Mərkəzinin fəaliyyəti ilə də tanış olub.

Mehman Cavadoglu

Köçəryan Moskvani su yoluna döndərir

Ermənistənin keçmiş prezidenti Robert Köçəryan Moskva səfəri hazırlır. Bu, Azərbaycan ordusunun 44 gün davam edən Vətən müharibəsindən bəri onun Moskvaya ikinci səfəri olacaq. Xatırladaq ki, Paşinyan hakimiyyətə gələndən sonra onu 2008-ci ildə Yerevanda on nəfərin ölümü və yüzlərlə adamın yaralanmasıyla müşayət olunan iğtişəllərda günahkar bilərək həbs eləmişdi. Əli dirləyinə kimi Azərbaycan xalqının qanına batmış bu müharibə canisi bundan əvvəl də Ermənistanda törədilən bir çox cinayətlərin, xüsusilə 1999-cu ildə ölkə parlamentinin gülləbaran edilməsinin də gizli təşkilatçısı sayılır. Həmin gülləbaran zamanı baş nazir və parlamentin spikeri də daxil olmaqla səkkiz nəfər qətlə yetirilmişdi.

Onun həbsi elə ilk gündən Paşinyan üçün ciddi bağışmasına çevrildi. Qarabağ klanının başında duran Köçəryan-Sərkisyən çütlüyü 20 illik hakimiyyəti dənəmində məhkəmə hüquq-sistemində kök salmış sadıq adamlarının köməyi-lə bir neçə dəfə qısa müddətə həbsdən çıxb sonra yenidən içəri atılsa da, nəhayət, ötən ilin iyulunda Bako Saakyanla Arkadi Qukasyanın zəminliyi və 4 milyon girov müqabilində ölkəni tərk etməmək şərtiylə müvəqqəti olaraq azadlaşdırıldı. Təbii ki, Paşinyanı güzəştə getməyə məcbur edən başlıca amil Dağlıq Qarabağın iki qondarma prezidentinin Azərbaycan torpaqlarını yağımlamaq hesabına qazandıqları pullardan verilən girovdan çox Rusiya prezidenti V. Putinin aramsız siyasi təzyiqləri, bəlkə də bağlı qapılar arxasındaki açıq hədə-qorxuları idi.

Köçəryanın Moskvaya ötən ilki gedisi kimi indi gözlənilən səfəri də rəsmən onun AFK "Sistem" investisiya holdinginin iclasına qatılmasıyla izah olunsa da (o həmin holdingin direktorlar şurasının üzvüdü) bəzi informasiya qurumları məsələni başqa rakursdan şərh edir, onun dostu Putinlə daha çox Dağlıq Qarabağ ətrafindakı son gəlismələri müzakirə edəcəyini qabardırlar. Təbii ki, bu cür söz-söhbətlər boş yerdə yaranır, onların arasında həqiqətən isti münasibətlər var, özü də

bu istiliyin dərəcəsi təkcə eks-prezidenti həbsdən buraxdırmaq üçün Kremlən Yerevana edilən israrlı təzyiqlərlə yox, həm də ötən Moskva turnesi zamanı çoxdan siyasi meyite dönmüş bir zatla telefon danışına ayrılan bir saatlıq qızıldan qiymətli vaxtla ölçü-lür.

Maraqlıdır, indi bu siyasi meyit Rusiya prezidentindən Dağlıq Qarabağın xilası üçün hansı köməyi umur, doğrudanmı, belə aramsız səfərlərlə situasiyani yenidən öz xeyirlərinə dəyişməyə ümidi bəsləyir? Onsuz da, Putin ikinci Qarabağ Savaşının ilk günlərindən axırına kimi prosesin fəal iştirakı olub və özünü də etiraf elədiyi kimi bütün mübaribə boyu Ermənistana hər cür kömək göstərib, bunun da da yetərli olmadığını görüb son anda "cərrahi müdaxiləye" əl atmağa məcbur olub.

Rusiyanın təşəbbüsü, israrlı təkidi və təzyiqiyle müharibə dayandırılıb, atəşkəsdən sonra görüləcək tədbirlərlə bağlı altındada Putinin də imzası olan üçtərəfli bəyanat qəbul edilib. Düzdür, bu cür imzaları ciddiye almamaq, istəyəndə ondan tam imtina eləmək, istəməyəndə yandanın gözümüzülu ölüb keçmek ənənəvi rus siyaseti üçün adı davranışın norması sayıldığını da unutmaq olmaz.

Amma üçtərəfli bəyanatda imzası belə ortada Türkiye amili var. Atəşkəsin rəsmi Anqaranın da yaxından iştirakı və xeyridən baş tutması, üstəlik, onun Monitorinq Mərķəzində iştirakinin temin olunmasıyla dünyada rəsmən yeni geopolitik düzənlər yaranması Rusiyanın əl-qolunu bağlayan başlıca amildi. Bu ölkələrin son dövrlerde yaranan six əməkdaşlığı əslinde zorən müttəfiqlikdi. Qərbin öz ənənəvi rəqibiyə öz strateji müttəfiqini tərəzinin eyni gözündə görməsi, hər fürsətdə onları künce çıxmazı, sanksiyalarla hədələməsi bu qədər fərqli hərbəsiyasi maraqlara malik iki dövlətin müttəfiqliyini qılınmaz edib. Bütün bunları nəzərə alıqda Rusiyanın indi onunun az qala nəfəsil rolu oynayan böyük və gündən-güne güclənən qonşusuya əməkdaşlıqdan vaz keçməsi, üzərinə götürdüyü öhdəliklərdən yarınması real görünüm. Ele Putinin özündən başlayaraq üzü aşağı bütün ranqlardakı məmurları, erməni sevgisindən və erməni diasporunun ənamlarından kor olmuş bəzi üzənərəq politoloq və ziyalılarından başqa hadisələrə açıq gözlə baxan siyasetçi və ekspertlerinin hamısı bunu hər fürsətdə dilə gətirirlər. Odur ki, Köçəryan hər kimdirse təcrübəli adamdı və bu istiqamətdə hansısa dönüşə ümidi bəsləyəcək qədər sadəlövh deyil.

Onun bu darmacalda Moskvani su yoluna döndərməkdə məqsədi tam başqadı, özü də gizli deyil. Bir müddət əvvəl verdiyi açıqlamada revanşızı qəbul etmədiyi bildirən eks-prezidentin tamamilə yeni siyasi ampluada çıxışı çıxlarını təccübəldirmişi. Ancaq bu açıqlama keçmiş müharibə canisinin heç də birdən-birə sülh göyərçininə çevrilməsinin nəticəsi deyildi. Sadəcə, hər kim olsa da təcrübəli siyasetçidi, darmadağın olmuş bir orduyla revanşızı sevdasına düşməyin axmaqlıdan başqa bir şey olmadığını düzgün hesablaşmışdı. Üstəlik, yuxarıda söylədiyimiz səbəblərdən Rusiyanın da hazırlı mərhələdə istəsə belə öz siyasetini köklü şəkildə dəyişmək imkanında olmamasını yaxşı başa düşürdü.

Moskva görüşü ərəfəsində mətbuatə verdiyi geniş müsahibəsində o, həkimiyət uğrunda mübarizəyə başlayacağını bildirərək əlavə edib ki, seckilərə qatılacaq və qalib geləcək. "Seckilərdə iştirak edəcəm və qalib geləcəm" formulu bütün dövrlərdə və bütün ölkələrdə seckili subyektlərinin dilində bitən gəlisi gözəl ifadə olduğu üçün buradakı boşboğazlılığın dozasının aşırılaşmasıyla işimiz yoxdu. Hazırda Paşinyanın devrilmesi üçün vahid blok yaradan bütün siyasi qüvvələr prosesin dinc müstəvidə və konstitusyon yolla getməsinin vacibliyini bildirir. Ancaq nədənsə "qanuni yol" deyəndə öncə baş nazirin Paşinyanın istəfəsini nəzərdə tutur, onun erkən seckili təklifini qəbul etmirlər. Köçəryan da bu xora qoşulub və nədənsə həmkarları kimi o da erkən seckinin elə "qanuni yollarдан" biri olduğunu unudub. Etiraf edək ki, ağır mövqeliyyətdən sonra ermənilərin hələ uzun müddət hər hansı müharibə partiyasına səs verməyəcəyini (hazırda forqlı ritorika ilə çıxış etmələrinə baxmayaraq, ona qarşı birləşmiş qüvvələrin hamısı məhz həmin

düşərgənin təmsilciləridi), üstəlik, bir çox radikal islahatlardan dolayı hələ də xalqın rəğbətini itirmədiyi ni və qüvvələr nisbetinin öz xeyrinə olduğunu dəqiq hesablayan Paşinyan başqa bir qanuni təklif, erken seçki təklifi irəli sürməklə çox biq gediş edərək rəqibləni pat vəziyyətinə qoyub.

Odur ki, qəbula düşə biləcəyi töqdirdə onun Putindən əsas xahişi məhz Paşinyanın devrilməsinə yardım istəməklə bağlı ola bilər. Büyük ehtimalla Putin bu xahişi rədd edəcək. Birincisi ona görə ki, Paşinyan üçtərəfli bəyanatda imzası olan baş nazir kimi orda nəzərdə tutulan müdədələrin həyata keçirilməsindən qaça bilməyəcək ki, bu da ona çox lazımdı. İkincisi, Ermənistandakı daxili situasiyadan dəqiq məlumatı olan Rusiya prezidenti yaxşı bilir ki, nisbi də olsa demokratik seçki ənənələri formalşmış bir mühitdə Paşinyanın hətta istefadan sonra belə seçkilərə qatılıb onu udmaq ehtimalı yüksəkdir. İstənilən süzeren üçün yenidən xalqdan mandat alaraq mövqelərini gücləndirən hökumət başçısından məğlub birisiyle işləmək daha asandı. Hətta seckini Paşinyan yox, az sayılı dağınq elekторata və daha çox Dağlıq Qarabağ əsilli ermənilərə güvenən və Moskvaya tam mənada sədaqətli kimsə, məsələn, elə Köçəryanın özü udşa belə bu vəziyyət indiki məqamda Putini qane etməyəcək. Çünkü heç kim ona üçtərəfli bəyanatın altında imzası olan Paşinyan qədər müti olmayıcaq.

Köçəryan bütün buları başa düşməyəcək qədər naşı siyasetçi deyil. Odur ki, Moskvaya yolunu yağır eləməyə başlaması heç şübhəsiz ki, Dağlıq Qarabağın gələcəyi ilə yox, öz taleyi ilə bağlıdır. Çünkü ağır maddələrlə qaldırılmış cinayət işi hələ davam edir, irəlidə onu çətin məhkəmə prosesi gözləyir, Paşinyanın böhranı adlayıb özünə gələcəyi təqdirdə yenidən həbsxana divarları arasında qayıdagı şübhə doğurmur. Ancaq bu məsələdə də Putinin real dəstəyinə nail ola bilməyəcəyindən narahat deyil. Çünkü sərr pərdəsinə bürünmüş belə səfərlərlə əslində, daha çox öz personasını dəyərə mindirməyə, cinayət dosyeləriyle bitən siyasi karyerasını xilas etməyə çalışır.

ƏDALƏT •

6 fevral 2021-ci il

HƏRƏ BİR MEDAL DÜZƏLDƏNDƏ AXIRI BELƏ OLUR

Dəməlli, Mətbuatda yayıldı ki, Kamil Zeynalli Səfərbəlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti tərəfindən iki medalla təltif olunub. Və sonda məlum oldu ki, bu yalan məlumatdır, hansısa bir ictimai təşkilat verib bu medalları Kamil Zeynallıya.

İndi çox qəribədir, hər bir ictimai birlik və ya təşkilat, qeyri-hökumət təşkilatları, qəzetlər və saytlar medal təsis edir və kimə də istəyirlər paylayırlar. Vaxtile "Qızıl qələm" vardi, sonra "İti qələm", "Gümüş qələm", nə bilim tay nə qələmlər də təsis edib heç jurnalistikaya dəxli olmayanları mükafatlaşdırırdılar.

Ağcabədə Su idarəsinin bir müdürü vardi, yeri behişt olsun, Şiraslan müəllim. Bir dəfə kabinetinə girəndə gördüm divardan çərçivədə yalan olmasın bir 30-40 diplom asılıb.

Gülüb dedi:

- Yüz ilin yananisan, sənin jurnalistikada bu qədər diplomun var?

Müxtəlif qəzetlər, özü də çıxmayan qəzetlər Şiraslan müəllimi "İlin jurnalisti", "İlin ziyalısı" və sair və ilaxır diplomlarla təltif etmişdilər.

Dedim:

- Bunları burası niyə vurmusan?

- Məzələnmək üçün. Gör jurnalistikə nə gün qoymusunuz?

Hələ hər redaksiya ilin sonunda da guya sorğu ilə ilin müəyyən sahələrdə adamlarını müəyyənləşdirirlər. Təbii ki, birinci yerde "İlin adamı" kimi prezidentin adını yazırlar. Sonra baxırsan "İlin mühəndisi", "İlin alimi", "İlin müəllimi", "İlin həkimi", "İlin baza müdürü", "İlin restoran müdürü" və sair və ilaxır bir əlliye qədər siyahıda adam var.

Düzdür, son zamanlar bu bir az azalıb, amma yenə var.

Diplomları paylayırlar, diplom alanlar da yekəyekə şəkil çəkdirir və saytlarda həmin şəkilləri dərc etdirir və sosial şəbəkələrdə paylaşır.

Mən Kamil Zeynallının müharibə dövrü fəaliyətinə kölgə salmaq istəmirməm və onun bu cür qalmaqla düşməsini də istəməzdim.

Deyir, bəy verən atın dişinə baxmazlar, amma bəy verən atın dişinə baxmazlar deyiblər ey, hansısa qeyri-rəsmi ictimai təşkilatların, redaksiyaların payladığı atın dişinə baxarlar.

Nazirlər Kabineti Yanında Operativ Qərargaha

Hörmətli bəylər və xanımlar!

Restoran və kafe-lərdə insanların maskasız şəkildə istirahət etdiyi bu günlərdə açıq havada maska zərurətini necə izah edirsiniz?

Qapalı məkanlarda maska sərbəst ikən açıq havada məcburi olmasına hansı tibbi, hüquqi, məntiqi əsasları var?

Bu absurd qadağaya son qoymağın vaxtı çoxdan gəlibdir.

Lütfən...

Paylaşdı: Tural Cəfərov

Etibar Əliyev: Tədris necə olmalıdır?

London İqtisadiyyat Məktəbinin professoru Maykl Oukşotun fikrincə, dərs demək, müəllimə görə, bu, başa düşməli və yadda saxlanmalı olanlara şagirdi gətirib çıxarmaqdır.

Buna saysiz-hesabsız vasitələrlə nail olmaq olar, məsələn: təlqin etmək, məsləhət vermək, təhrik etmək, inandırmaq, mükafatlandırmaq, göstəriş vermək, söhbət etmək, təlimat vermək, məlumat vermək, nəql etmək, nəsihət vermək, əyani şəkildə nümayiş etmək, sınaqdan keçirmək, yoxlamaq, imtahanından keçirmək, tənqid etmək, intizama dəvət etmək, əzbərlətmək və s. yəni uşağın dərk etmək istəyinə zidd olmayan bütün vasitələrdən istifadə etmək olar.

Fövqəladə Hallar Nazirliyi (FHN) İşçilərinin Həmkarlar İttifaqı cəbhəboyu zonada xidmət edən FHN əməkdaşları ilə daha bir görüş keçirib. Budəfəki görüş FHN Dövlət Yangından Mühafizə Xidmətinin (DYMХ) Tərtər rayon Dövlət Yangından Mühafizə hissəsində təşkil olunub.

FHN-in Mətbuat xidmətindən Adalet.az -a verilən məlumatda görə, Yangından Mühafizə hissəsinin şəxsi heyəti qarşısında çıxış edən FHN İşçilərinin Həmkarlar İttifaqının sədri Mehman İsmayılov Azərbaycan Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qüdrətli ordumuzun gücünü sayəsində qazanılan tarixi Zəfərən səhər açıb.

Bildirib ki, işğal altında olan ərazilərinin azad edilməsi hər zaman Azərbaycanın dövlət siyasetinin tərkib

FHN-in əməkdaşlarına fəxri fərمانlar verildi

hissəsi olub. Ötən dövr ərzində Azərbaycan münaqişənin sülh yolu ilə həllinə üstünlük verib. Eyni zamanda, ölkənin iqtisadi inkişafı və ordu quruculuğu da xüsusi diqqətdə saxlanılıb. Ordumuz ən müasir hərbi texnika və silahlarla təchiz edilib.

Həmçinin, gənc nəslin vətənpərvər ruhda yetişməsinə də böyük əhəmiyyət verilib. Ötən il sentyabrın 27-də düşmən təxribatının qarşısının alınması məqsədilə başlanan əks-hücum əməliyyatı qısa zamanda ordumuzun qələbəsi ilə başa çatdı. 30 ilə yaxın işğal altında olan torpaqlarımız Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin qətiyyəti, düşünülmüş siyaseti və ordumuzun qəhrəmanlıq əzmi sayəsində azad edildi.

Diqqətə çatdırılıb ki, FHN-in digər strukturları kimi Dövlət Yangından Mühafizə Xidmətinin əməkdaşları da müharibə dövründə əzmkarlıq nümayiş etdirib, düşmən tərəfindən ağır artilleriya qurğularından və raketlərdən atəşə məruz qalan yaşayış məntəqələrinin yanından mühafizəsində rəşadət göstəriblər.

M.İsmayılov bildirib ki, Tərtər rayonu Vətən müharibəsi dövründə daha çox artilleriya atəşlərinə məruz qalıb. DYMХ Tərtər rayon Dövlət Yangından Mühafizə hissəsinin əməkdaşları düşmənin atəşləri nəticəsində baş verən yanğınların söndürülməsi, dağııntılarının aradan qaldırılması və insanların xilas olunması ilə bağlı üzərlərinə düşən vəzifələrin öhdəsində layiqincə gəliblər. Görüş çərçivəsində Tərtər rayon Dövlət Yangından Mühafizə hissəsinin şəxsi heyəti FHN İşçilərinin Həmkarlar İttifaqı tərəfindən fəxri fərmanlar və hədiyyələrlə mükafatlandırılıb.

VƏTƏN SİZƏ OĞUL DEDİ

Füzuli istiqamətində gedən döyüslərdə qəhrəmancasına şəhid olub

İsrafilov Anar İsrafil oğlu 04.01.1990-ci ilə Ağdaş rayonunda anadan olub. Vətən müharibəsi başlayan zaman könüllü olaraq döyüslərə qatılan Anar Vətən müharibəsində igidlilik və mərdlik göstərərək 25.10.2020-ci ilə Füzuli istiqamətində gedən döyüslərdə qəhrəmancasına Şəhid olub.

Anar İsrafilov Vətən müharibəsində göstərdiyi şücaət və qəhrəmanlıqlara görə "Füzulinin azad olunmasına görə" medalı ilə təltif edilib.

Füzuli istiqamətində gedən döyüslərdə qəhrəmancasına şəhid olub

Mustafayev Elməddin Məhəmməd oğlu 01.05.2001-ci ilə Qəbələ rayonunda dünyaya gəlib. 2019-ci ilin iyul ayının 5-də Elməddin Mustafayev hərbi xidmətə yollanıb. Xidmətini Füzuli rayonunda davam etdirən Elməddin müharibənin ilk gündündə Füzuli rayonunun bir neçə kəndinin düşmən işğalından azad olunmasında iştirak edib. Əsgər Elməddin Mustafayev oktyabr ayının 10-da Füzuli istiqamətində gedən döyüslərdə qəhrəmancasına şəhid olub. 19 yaşlı şəhidimiz Qəbələ şəhər qəbiristanlığında dəfn olundu.

Əsgər Elməddin Mustafayev Vətən müharibəsində göstərdiyi şücaət və qəhrəmanlıqlara görə "Vətən uğrunda" və "Füzulinin azad olunmasına görə", "Xocavəndin azad olunmasına görə" və "Şuşanın azad olunmasına görə" medalları ilə təltif edilib.

Şəhidlik yolu Qubadlı rayonundan keçdi

Qasimov Şəhriyar Vəzir oğlu 07.11.1995-ci ilə Bərdə şəhərində anadan olub. Vətən müharibəsi başlayan zaman Oda könüllü olaraq döyüslərə yazılıb və sentyabrın 29-u cəbhəyə yollanıb. Şəhriyar oktyabrın 25-dən 26-sına keçən gecə Qubadlı istiqamətində gedən döyüslərdə qəhrəmancasına şəhidlik zirvəsinə ucalıb.

Şəhidlik yolu Qubadlı rayonundan keçdi. 25 yaşlı igitdimiz doğum günündən 4 gün sonra şəhidlik zirvəsinə ucaldı... Tarix: 25 oktyabr. Məkan: Qubadlı...Şəhriyar Qasimov oktyabr ayının 25-dən 26-sına keçən gecə qəhrəmancasına şəhid oldu!

Şəhidimiz Sulutəpə qəsəbəsində torpağa tapşırılıb

Ruhun şad olsun, Ömr

Əsgər Ömrə Rəşad oğlu Rəhimli 2002-ci ilin fevral ayının 1-də Ağcabədi rayonunun Hindarx kəndində anadan olub. Ömr Vətən müharibəsinə topçu olaraq qatılır vəyaxınlarının sözlərinə görə igidimiz Xocavənd, Hadrüt, Füzuli, Cəbrayıł, Qubadlı, Zəngilan, Laçının kəndləri, Daşaltı və Şuşada döyübü.

Ömr 9 noyabr 14:00 radələrində ağır yaralanıv və emisiyə zəng edərək yaralandığını deyir. 7 saat yaralı qalan Ömr Hadruta daha sonra Füzuli hospitalına getirilir. Bir gün burda qaldıqdan sonra Bakıya hospitala getirilir. 18 yaşlı qəhrəmanımız 2 gün sonra, 12 noyabrda əməliyat olunur... Əməliyyatdan sonra komaya düşən Ömr 10 gün sonra 22 noyabr tarixində Şəhidlik zirvəsinə ucaldı.

Ermənistan-Azərbaycan, ərazilərin işğaldan azad olunması haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Nº 14 (2195) 6 fevral 2021-ci il

Bu gün artıq Qarabağ problemi, Qarabağ münaqişəsi, eləcə də cəbhəyanı rayonlar kimi terminlər unudulmaqdadır. Yəni bir neçə ay bundan önce Ağcabədi, Tərtər, Gədəbəy, Tovuz, Qazax, Goranboy, Naftalan şəhəri jurnalist yazılarında, eləcə də müəyyən müzakirələrdə cəbhəyanı bölge kimi qeyd edilir və bu rayonlara bağlı görülən işlərdə və atılan addımlarda düşmən həmləleri

teserrüfatı rayonlarından biri sayılır. Bu rayonun bərəkətli torpağı burada kənd təsərrüfatına aid bütün sahələri inkişaf etdirməyə imkan verir.

Hələ sovet dönenində pambıqcılıq, üzümçülük, həvandarlıqla daha çox məşğul olan ağcabədililər qazandıqları uğurlarla respublikanın qabaqcıl bölgələrinin sırasında ön cərgədə yer tuturdu. Təəssüf ki, respublikamızın bütün rayonları kimi 30 illik Qarabağ problemi bu bölgə-

MÜHARİBƏNİN ACISINI ÇÖKMİŞ BÖLGƏ

mütlaq diqqətdə saxlanılır-
di. Çünkü 30 illik təcrübə
göstərmişdi ki, ermənilər
cəbhəyanı bölgələrin dinc
sakinlərini, hətta əkin-biçin-
lə məşğul olan vətəndaşla-
rimizi da ateşə tutmaqdan
çəkinmirlər.

Elə bu cür hallar nəticəsinde
məhz cəbhəyanı rayonları
məzda xeyli sayıda soydaşımız
şəhid və əlil olmuşdu. Üstəlik,
dağıdılan infrastruktur, sosial
obyektlər, vətəndaşların şəxsi

nin də iqtisadi həyatına öz tə-
sirini göstərmişdi. Xüsusilə
rayonun Ağdam və Xocavənd
rayonları ilə həmsərhəd ərazi-
lərində kənd təsərrüfatını inki-
şaf etdirmək probleme çevril-
mişdi. Belə ki, ermənilərin tə-
sərrüfat sahəsində çalışan
sakinlərə, eləcə də texnikala-
rimizə açdıqları ateşdən sa-
kinləri müəyyən psixoz və-
ziyyətində saxlayırdı. Ona görə
də sakinlər bu ərazilərdə

ərazilərin bərpası, yenidən
qurulması xüsusi qeyd olu-
nubdu.

Orada göstərilib ki, dağıdıl-
mış ərazilərdə önce infrast-
ructuru bərpa etmək vacibdir.

Yəni bu ərazilərdə yol, işıq,
su, qaz məsələləri, həmçinin
sosial obyektlərin tikintisi ön-
də dayanır. Bu obyektlərin si-
rasında, məktəb, xəstəxana,
mədəniyyət ocaqlarının tikilib
istifadəyə verilməsi də əsas
şərtlərdəndi. Bax, bu mənada
bu gün Ağcabədide rayon ic-
ra hakimiyyəti başçısının və
onun komandasının əsas və-
ziflərindən biri də rayonun
düşmən həmlələrinə məruz
qalmış kəndlərində həyatı yem-
nidən bərpa etmek, dağıntıları,
vurulmuş ziyanların nəticə-
lərini aradan qaldırmaqdı. Bu
məqsədlə həm respublika sə-
viyyəsində, həm də rayonun
öz dairəsində müvafiq komis-
siyalar yaradılıb və fəaliyyət
göstərir.

Əldə etdiyimiz melumatla-
ra görə, Ağcabədi rayon icra
Hakimiyyətinin başçısı Rafil
Hüseynovun rəhbərliyi altında
fəaliyyət göstərən həmin ko-
missiya artıq rayon ərazisin-
dəki adı çəkilən kəndlərdə zə-
ruri tədbirləri həyata keçir-
mişdi.

Deməli, bu da rayon rəhbərliyinə imkan vermişdi ki,
Ağcabədide mühərabənin vur-
duğu ziyanın məbləğini və
mahiyətini araşdırıb yekun
nəticə çıxara bilsin. Məhz or-
tada olan yekun nəticəyə uy-
ğun olaraq həmin kəndlərdə
həm rayonun daxili imkanları
hesabına, həm də respublika
səviyyəli dəstəklə infrastruk-
turun bərpası reallaşmaqdadi.
Burada onu da xatırlatmaq

yerinə düşər ki, Ağcabədide
şəhid ailələrinə, qazilərə, mü-
haribe iştirakçılarına göstəri-
lən diqqət və qayğı təqdirəla-
yişdi. Bax, bütün bunlar kom-
pleks şəklində icra edildiyin-
dən rayonda aparılan quruculuq,
abadlıq işləri, kənd təsərrüfatindəki
nailiyyətlər könlər oxşayırlar.
Əger konkret faktlara
söykənsək, onda deye bilərik
ki, bu gün Ağcabədide böyük
istehsal imkanları olan MMC-
lər, fermer təsərrüfatları fea-
liyyət göstərir. Bunların ara-
sında "BMS Agro" MMC,
həmçinin "ƏKİNÇİBO" MMC
daha çox imkanlara malikdir.

Yəni bu MMC-in həm həy-
vandarlıq məhsulları, həm
dənli bitkilər istehsalı sahə-
sində qazandıqları uğurlar
respublika səviyyəsindədir.
Ümumiyyətə, Ağcabədide
fəaliyyət göstərən MMC-in,
fermer təsərrüfatlarının üstün
cəhətlərindən biri də odur ki,
burada konkret iş yeri möv-
cuddur. Deməli, bu da ölkə
Prezidentinin vətəndaşların
işlə təminatına dair göstəri-
şinin icrasında yaxşı bir nümu-
nədir. O ki, qaldı Ağcabədide
pambıq, üzüm istehsalına,
son illərdə ölkə Prezidentinin
bilavasitə tapşırığıyla bu sahə
digər rayonlar kimi burada da
artıq planlı şəkilde inkişaf et-
dirilir. Rəqəmələrin diliylə ifa-
də etsək, ötən il rayon ərazi-
sində 8571 ha pambıq əkinini
fürsət məqavilə bağlanmış və
qış şumu edilmişdi. Bu ilin
məhsulu üçün artıq zəruri
olan bütün tədbirlər gerçək-
ləşdirilmiş və pambıqla yana-

şı, rayon ərazisindəki üzüm
bağlarında da müvafiq işlər
görülməkdədir. Ümumiyyətə,
Ağcabədide baramaçılığın,
quşçuluğun, bostan-tərəvəz
məhsullarının istehsalı sahə-
sinə də xüsusi önem verilir.

Birmənalı şəkildə qəbul
edilmiş bir gerçeklik var.
Azərbaycan dövləti bütün
programları xalqın rifahını
yükseltmək üçün həyata keçir-
ir. Yəni bütün məsələlərin
mərkəzində Azərbaycan insa-
ni dayanır. Ona görə də bölgələrin
inkişaf programında sosial
vəziyyətin yaxşılaşdırılması,
mədəni həyat səviyyəsinin
yüksəldilməsi öne çeki-
lir.

Bu mənada Ağcabədide
160-dan çox evə, eləcə də
yardımçı təkiliyərə, nəqliyyat
vasitələrinə, kənd təsərrüfatı
texnikasına düşmən tərefin-
dən ziyan vurulmuşdu.

Bəlli olan bu faktları çöz-
mək istiqamətində aparılan
işlər onu göstərir ki, Azərbay-
can Prezidentinin mülki şəxs-
lərə dəyəmiş ziyanların ödənişi
ile bağlı verdiyi göstəriş artıq
öz həllini tapmaq üzərdir.

**Bir məsələni də unutmaq
olmaz ki, görülən bütün tə-
dbirlər pandemiyanın dünən-
da tügən etdiyi bir zaman-
da realaşdırılır. Yəni kütləvi
tədbirlərin, kollektiv çalış-
manın şərtlərinə təsir edən
COVİD-19-a baxmayaraq,
Ağcabədide həyat öz axa-
riyla davam edir.**

Əbülfət MƏDƏTOĞLU

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ

MEDİANIN İNKİŞAFI AGENTLİYİNİN MƏLİYYƏ YARDIMI İLƏ

ƏDALƏT •

6 fevral 2021-ci il

Ceyhun Səfər. Bu ad haqqında danışmadan önce məlum məsələ ilə bağlı yazmaq istəyirəm. Fevral ayının 2-si axşam saat 7-də mənə daxil olan zəngdə Bakının Yasa-mal rayonu, Zahid Xəlilov küçəsində yaşayan sakinlər tərəfindən "Azəriqaz"la bağlı şikayət olundu. İddia etdiyər ki, yeni quraşdırılan saygaca görə çox pul ödəyirlər. Sözün açığı, Ceyhun Səfərin iş saatinin bitdiyini bilib məsələni növbəti gün araşdırmaq istədim. İstədim də, amma araşdırma bildimmi? Bax bu sual altındadır.

Yeni iş günü başlayar-başlamaz, telefonu əlimə alıb zəng etdim "Azə-

şəxslərdən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun şəkildə şikayət etmək hüququna malikdir.

Və Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalar Məcəlləsinə əsasən:

Maddə 382. Jurnalistlərin hüquqlarının pozulması

382.1. Qanunla müəyyən edilmiş müddətdə jurnalist sorğusuna cavab verməməyə görə iki yüz manatdan üç yüz manatadək məbləğdə cərimə edilir.

382.2. Qanunla qorunan informasiyalar istisna olmaqla, jurnalistə informasiyanın verilməsi üzərinə məhdudiyyətlər qoymağa və ya informa-

Jurnalistdən "Azəriqaz"ın rəhbərinə:

"Mətbuat katibiniz məşğuldur, siz cavab verin"

"riqaz"ın mətbuat katibi Ceyhun Səfər. Zənglərə cavab vermedi. Hər zaman peşə etikamı gözlədiyimdən (Qarşı tərəfin də mövqeyini öyrənmək mənim vəzifə borcumdur) yazılı qərəzlə çıxmışın deyə birtərəfli şəkildə vermedim.

"Whatsapp" üzərindən Ceyhun Səfərə nə zaman onunla əlaqə yarada biləcəyimlə bağlı sual göndərdim.

siya verilməsindən imtina etməyə görə üç yüz manatdan beş yüz manatadək məbləğdə cərimə edilir.

Bu qanunlar haqqında, eləcə də Ceyhunla əlaqədar "Azəriqaz"ın rəhbərliyinə müraciət edəcəyimlə bağlı sosial şəbəkə hesabimdə yazmışdım. Onu da demişdim ki, kreslo fırlandan nəsnədir, hər dəfə birinin pənə düşür.

Mənim tənqididə fikirlərimin ardından Ceyhun Səfər gecə demir, saat 10-nun yarısı mənə zəng edir. Prinsip etibarilə mən gecə zəngləri qəbul etmirəm. Bunu mümkinləşsiz olduğunu gören Ceyhun Səfər bu dəfə də sevdiyi "səs gəndərme" metoduna müraciət edib mənə "Whatsapp"dan səs atır, məni üzrlü sayın, bu gün təlimlərde olmuşam, ona görə size cavab verə bilməmişəm. Bu məqamda ortaya bir sual çıxır, səhər saat 10-dan axşam saat 6-dək təlimdə olan Ceyhun Səfər heç yemək yemədim, su içmədim? Bir jurnalist sualını cavablaşdırmaqdan öndərmə onun şəxsi ehtiyacları? Və bir də telim boyunca İTV-ye necə açıqlama verdi? İTV-ye verdiyi açıqlamadan sonra geri dönüş edib jurnalist sualını cavablaşdırma bilməzdəm? Demək ki, sərf etməyib. Doğrusu, MƏSULİYYƏTSİZLİK edib. Ki, qanunda da göstərildiyi kimi mənim şifahi sorğumu cavablaşdırmaqdən boyun qaçırib.

İndi mən peşə etikama sığınib Ceyhun Səfərdən yüksək rütbəli məmura - "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin baş direktoru Ruslan Əliyevə müraciət edirəm:

"Hörmətli Ruslan müəllim, mətbuat katibiniz beş dəqiqədən bir hansıa işlə məşğul olduğu üçün məcburi şəkildə sorğumu sizə ünvanişlamaq istəyirəm ki, siz cavab verin. Yuxarıda qeyd etdiyim ərazidə olan abonentlər qaz sayğaclarından şikayətçidirlər. Bununla bağlı "Azəriqaz"ın mövqeyini öyrənmək istərdik. Ki, sayğaclarda problemmi var? Bağışlayın, sizi də narahat edirəm, amma yenə də deyirəm, buna məcburam. Çünkü mətbuat katibiniz məşğuldur".

Cavab gəldi ki, 16:00-dan sonra. Saat oldu 5, 6, Ceyhun Səfər telefon zənglərimə cavab vermedi ki, vermedi. Düz saat 7-yə işləmiş "Whatsapp" vasitəsilə mənə geri dönüş etdi: "Mesajınızı səsli göndərin, beş dəqiqədən bir başqa işlə məşğul oluram, probleminizi səsli göndərin".

Bilmirəm, Ceyhun Səfər bu sözləri deyəndə KİV haqqında qanundan xəbərdar idi, ya yox, amma mən onun üçün bu qanundan müəyyən çıxarışlarla xatırlatmalar etmək istəyim:

Maddə 8.

Kütləvi informasiya vasitələri cəmiyyətdəki iqtisadi, siyasi, ictimai və sosial durum haqqında, dövlət orqanlarının, bələdiyyələrin, idarə, müəssisə və təşkilatların, ictimai birliklərin, siyasi partiyaların, vəzifeli şəxslərin fəaliyyəti barədə operativ və doğru-dürüst məlumatlar almaq hüququna malikdirlər.

İnformasiya almaq üçün sorğu yazuşlu və şifahi ola bilər.

Məlumatın əldə edilmesi barədə sorğuya Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyənleşdirilmiş qaydada və müddətdə baxılır. Qanunda göstərilən müddətdə həmin məlumat öz operativliyini itirəsə, sorğuya dərhal, bu mümkün olmadıqda isə 24 saatdan gec olma-yaraq cavab verilmelidir.

Kütləvi informasiya vasitəsinin nümayəndəsi məlumatı verməkdən imtina edən dövlət orqanlarından, bələdiyyələrdən, idarə, müəssisə və təşkilatlardan, ictimai birliklərdən, siyasi partiyalardan və ya vəzifeli

şəxslərdən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun şəkildə şikayət etmək hüququna malikdir.

Və Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalar Məcəlləsinə əsasən:

Maddə 382. Jurnalistlərin hüquqlarının pozulması

382.1. Qanunla müəyyən edilmiş müddətdə jurnalist sorğusuna cavab verməməyə görə iki yüz manatdan üç yüz manatadək məbləğdə cərimə edilir.

382.2. Qanunla qorunan informasiyalar istisna olmaqla, jurnalistə informasiyanın verilməsi üzərinə məhdudiyyətlər qoymaşa və ya informa-

Hikmət Xudiyev

Sadiq müəllim Ağdamın simvollarından biridir

Liviya Cumhuriyyətində və 1989-cu ildə Danimarkada Azərbaycan günləri keçirilərkən Azərbaycan nümayəndə heyətinə başçılıq etmişdir.

Respublikanın geridə qalmış iri rayonlarına göndərilmiş və onun rəhbərliyi ilə həmin rayonlar qabaqcıllar strasına çıxmışdır. Respublikada yenilikçi raykom katibi kimi tanınmışdır.

Respublikada heyvandarlığın, bağçığın sənaye əsaslarına keçirilməsinin təşəbbüskarı və yaradıcısı olmuşdur.

Şəkida və Ağdamda nümunəvi sağlamlıq komplekslərinin inşası, xeyriyyəçilik yolu ilə İlisu Ram-rama şəlaləsindən su kəməri çökilişi onun adı ilə bağlıdır. Onun təşəbbüsü ilə Ağdamda dünyada ikinci, SSRİ-də birinci Cörək Muzeyi, ilk Muğam məktəbi, Muğam teatri təşkil olunmuş, Natəvan qızlar bayramı keçirilmişdir.

Rəhbərlik etdiyi rayonların təcrübəsi dəfələrlə Ümumittifaq, Zaqqafqaziya və respublika seminar müşavirələrinin müzakirə mövzusu olmuşdur. Beynəlxalq dostluq əlaqələrinin möhkəmlənməsi sahəsindəki xidmətlərinə görə Bolqaristan Xalq Respublikasının Razgrad şəhərinin fəxri vətəndaşı seçilmiş, Bolqaristanın və Hizb-i Tudeh Partiyasının yubiley medalları ilə təltif edilmişdir.

Akademik İmam Mustafayevlə birlikdə yazdı "İmam Şamil" kitabı

oxucular arasında böyük rəğbat qazanmışdır. Bu kitab, Beynəlxalq İmam Şamil mükafatları Komitəsinin böyük qızıl medalına layiq görülmüşdür.

Gərgin əmək fəaliyyətinə baxmayaraq, elmi tədqiqat işindən ayrılmamış, "M.F.Axundovun komediyalarının frazeologiyası" mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə etmiş, "Molla Nəsrəddin" jurnalının üslub və frazeologiyası" mövzusunda doktorluq işini başa çatdırılmış, lakin Azərbaycan

KP MK-nin qərarı ilə (1969) rəhbər işçilərə müdafiə etmək qadağan olunduğundan hazır mövzu müdafiə olunmayışdır. O, həm də SSRİ Kənd Təsərrüfat Nazirliyinin İxtisasartırma İnstitutunda ekstern yolu ilə elmi iş müdafiə edərək kənd təsərrüfatı mütxəssisi adı almışdır. On elmi-publisistik kitabın, 100-dən çox elmi-publisistik məqalənin müəllifidir.

Onun qələmindən çıxan "Ağsaqqalın hikmət dönyəsi" kitabı çox böyük əks-səda doğrumuşdur.

Görkəmli yazıçı Seyran Səxavətin 2003-cü ildə çap olunmuş "Pahd toxumu" adlı bədii romanı Sadig Murtuzayevin keçdiyi həyat yolundan bəhs edir.

1991-ci ildə təqaüdə çıxandan sonra Azərbaycan Mühərrihə və Əmək Veteranları Şurası sədrinin müavini seçilmiş, Veteran müəssisələri Respublika Birliyinin sədri olmuş, daha sonra Azərbaycan Kəndli (fermer) Təsərrüfatları İttifaqı idarə Heyətinin ilk sədri, Respublika Ağsaqqallar Şurası sədrinin birinci müavini seçilmişdir. Azərbaycan KP Mərkəzi Komitəsinin qərarı ilə iki dəfə sosialist əməyi qəhrəmanı adına layiq görülmüş və qərarlar Sov. İKP MK-ya göndərilmişdir. Lakin bəzi adamların bədxah əməlləri nəticəsində işin icrası baş tutmamışdır. Hər iki təqdimatın surəti verilir. İki Lenin ordeni, "Oktyabr inqilabı", "Qızımızı əmək bayraqı", "Şərəf nişanı" ordenləri və başqa mükafatlarla təltif olunmuşdur.

FAIQ QISMƏTOĞLU
faiq_qismetoglu@box.az

... Elə yazıya yenicə başlamaq istəyirdim ki, böyük Vaqif Bəhmənlidən telefonuma bir video gəldi. Dədim ki, bu videoya baxım, sonra yazını davam etdirərəm. Və videoya baxdım, "Anam yuxuma girmir" şeirini Vaqif Bəhmənlinin öz ifasında yenidən dinlədim. Və bu şeir məni anal dünyama apardı. Vaqifin səsi də şeiri kimi çox kövrəkdi. Şeirdə deyilir ki, külək yuxuma girir, günəş yuxuma girir, yağış yuxuma girir, ilan yuxuma girir, çayan yuxuma girir, çıçək yuxuma girir, padşah yuxuma girir, Allah yuxuma girir, anam yuxuma girmir. Çünkü anam birlərdi ki, mən ölüdən qorxuram...

Vaqifin anası rəhmətlik Diləfruz xala həm də mənim qardaşım rəhmətlik Qürbətin süd anası olub. Anamın südü kəsildiyinə görə, o, böyük oğlu rəhmətlik Ariflə yanaşı, mənim qardaşım Qürbətə də süd verib. Elə ona görə də biz Diləfruz xalanı həmişə özümüzə ana bilmışik. Kipriyıl od götürən qadın olub. Min cür əzab-əziyyətlə atadan yetim qalan uşaqlarını heç kimə əyilmədən böyüdüb. Həmişə də deyərdi ki, Vaqif də mənim oğlumdu, sən də. Mən də bundan qurur hissi keçirərdim. Nə isə... Vaqif Bəhməli bu şeirlə bir daha məni o günlərə apardı, onların ətrini duyдум və yenidən qəlbimdə, ürəyimdə bir yaz havası yarandı...

Böyük Seyran Səxavət Vaqif Bəhmənlini hamidan çox istəyir. Çünkü Vaqif Bəhmənlə kənddən Bakıya göləndə elə bir arxası, adımı olmayıb. Və Seyran Səxavət ona söykək olub, arxa durub, mən deyərdim ki, böyük qardaşlıq eləyib. Hətta Zərdaba, Vaqif qız almağa gedəndə elçilərə Seyran Səxavət ağısaqqallıq eləyib. Yoxsa Seyran Səxavət olmasayıdı, qızın tərs nənəsi vardi, heç vaxt razılıq verməzdii. Amma Seyran Səxavətin bal kimi şirin, duzlu-məzəli səhbəti o nənənin ürəyinə yol tapdı və razılıq verdi. Bu razılıqla gözəl bir ailənin təməli qoyuldu...

Vaqif Bəhmənlə də həmişə Seyran Səxavətə böyük bir qardaş kimi baxıb. Onun yolunu, hörmətini saxlayıb. Və mən həmişə də görmüşəm ki, o, hansı uğuru, hansı yüksəkliliyi fəth eləyib, bir fikri xatırladıb: poeziyadakı ilk addımlarından bu günə qədər Seyranın isti nəfəsini, dostluğunun hiss eləmisiyəm.

Və Vaqif Bəhmənlə yazır: "Yəqin ki, başqalarında başqa adlar var, amma mən ilk dəfə sözün canlı olduğunu, nəfəs alıb çırpındığını anamı dinləyərkən, Seyran Səxavətin və Məmməd Arazin şeirlərini birinci dəfə oxuyarkən hiss etmişəm. Bədii sözün canlılığıdan daha vacib olan attributu yoxdur. Bütün canlılar kimi canlı söz də təbii veridən doğur".

BAL DAMIR

Mən Seyran Səxavətin "Daş evləri"ni, "İt ivertürası", "Qaçhaqac", eləcə də digər gözəl əsərlərinə, herkayolərini, romanlarını oxuya həmişə bu canlı sözün, bu çırpinan ifadələrin şahidi olmuşam. Və bəzən kitabı əlimə alıb oxumaq istəyəndə düşününmüşəm ki, onu axıra qədər oxuya bilməyəcəm. Amma Seyran Səxavətin istor romanı, istor povesti, istərsə də həkayələri əlimə keçəndə ilk cümlənin sehri məni elə ovsunlayır ki, o romanı, o povesti, o həkayəni necə oxuyub başa çatdırıbmışam. Bildiyim o olub ki, içimin boşluğununda bu əsərləri oxuyandan sonra bir zənginlik, bir toxluq və bir nur hiss eləmişəm. Çünkü onun heç kimə bənzəməyən, bal daman cümlələri, ifadələri, sözləri mənim bir anın içində qəlbimi fəth eləyib və o yazıları bir nəfəsə görəmə təpmisəm...

... Heç kəsin xətrinə dəyməsin. Çağdaş ədəbiyyatımızda iki böyük yazıçı var: Seyran Səxavət və Aqil Abbas! Onları bilirsiniz oxucuya, xalqa sevdirən nədir? Hər iki yazarı oxuculara sevdirən insanlarla öz dildində, xalq ifadələrində, onların ürəyinə yaxın olmaqla danışmalarıdır. Onların təkcə əsərləri, romanları və həkayələri şirin deyil. Hər iki yazar televiziya kanallarının çıxışında o qədər şirin, o qədər duzlu, o qədər səmimi danışır ki, bu səhbətlərdən doymaq olmur. Amma televiziya kanalları nəsə bir balaca diqqətsizlik edib Seyran Səxavəti efirə tez-tez çağırımlar və bəzən də unudurlar. Səviyyəsiz müğənnilərə saatlarla vaxt ayrıldığı halda, bu cür istedadlı və danışığından bal daman yazıçıya 10 dəqiqə vaxt ayırmak istəmir. Çünkü Seyran Səxavət 10 dəqiqədə kimişə iki saatda danışığı fikirdən daha maraqlı fikirlər səsləndirəcək, bal kimi şirin səhbətiylə milyonların ürəyinə yol tapacaqdı...

Mənim balalarım da onu çox istəyir və "Seyran əmi" deyirlər. Bəzən də mənə irad tuturlar ki, ata, sən niyə Seyran əmi kimi yaza və danışa bilmirsən? Mən də deyirəm ki, ay bala, hər yazardan və danışan Seyran Səxavət ola bilməz. Seyranın ayaqqabısını geyinmək olar, ayaqqabısını geyinmək olar, köynəyini geyinmək olar, hətta qalstukunu da taxmaq olar, amma onun kimi yazmaq və danışmaq hər yazarda nəsib olmaz. Bayaq dedim axı, bu dəyərlər Seyran Səxavətə və Aqil Abbasə məxsusdur. Balalarım da bununla razılaşdırılar.

... Ötən əsrin 80-ci illərində Seyran Səxavətin "Ulduz" jurnalında çox unikal və qeyri-adi bir müsahibəsi dərc olunmuşdu. Seyran Səxavət sübut elədi ki, o tək böyük şair, böyük yazıçı deyil, həm də böyük publisist və jurnalistdi. "Qədir Rüstəmovla Ağdamda atüstü səhbət" müsahibəsi o dövrə oxucular arasında çox böyük əks-səda yaradı. Mən deyərdim ki, Azərbaycan mətbuatı tarixində bu müsahibə

qədər yadda qalan və orijinal ikinci bir yazı yoxdur. Ən azından ona görə ki, Qədir Rüstəmov "Sona bülbüllər"i necə bir zil səslə möhtəşəm ifa edib, Seyran müəllim də belə bir möhtəşəm müsahibəni araya-orsəyə gətirmişdi. Səhv eləmirəmsə, müsahibədə belə bir sual var: Qədir, sən nə vaxt sevinirsən? O da cavab ki, balalarım sevinəndə mən də sevinirəm. Bu adı cavab deyil, bu, bəşəri və fəlsəfi bir cavabı. Hər bir ata, hər bir ana və vaxt sevinir ki, balalarını sevindirə

bilir. Və balalarını sevindirə bilməyən adam heç vaxt xoşbəxt ola biləməz...

Seyran Səxavət Füzulidə dünəyaya göz açıb. Yuxarı Yağlıvənd kəndində anadan olub. Nə qazanıbsa, nə əldə edibsa, öz istedadı və zəhmətiylə qazanmağı bacarıb. Təbii ki, istedad əsas şərtidir. Yəni istedadla yanaşı, bir zəhmət, bir əziyət və bir əzabə dözmək də var. Və bu əzablı yolların hamisini böyük yazar keçərək gəlib Seyran Səxavət olub!..

... 80-ci illərdən bir görüş yadına düşür. Vaqif Bəhmənlə mənə dedi ki, ADU-nun (indiki BDU-nun) akt zalında Seyran Səxavət və Süleyman Abdullayevlə (Dədə Süleyman) görüş olacaq, sən də gəl! Elə oldu ki, universitetin qarşısında Seyran Səxavətla görüşdü. O da xanımıyla gəlmədi. Seyran da elə-bələ adam deyildi. İrandan təzə qayıtmışdı. Görüş başladı, nə başladı. Salon ağızına qədər tələbələrlə dolu idi. Əvvəl Dədə Süleyman gözəl bir xalq mahnısı və müğənni ifa elədi. Bir alqış qopdu ki, gəl görəsən.

Sonra səhnəyə Seyran Səxavət çəxdı. "Ay ilk məhəbbətim, son məhəbbətim" şeirindən tutmuş diğər gözəl şeirlərini səsləndirdi. Yəni möhtəşəm alqışlar, yenə möhtəşəm sevgi!.. Fazıləsiz alqışlar yenidən onu səhnəyə qaytarır, bir-birindən gözəl şeirlər deyirdi. Hələ mən indiyə kimi elə möhtəşəm görürəm. Bir dəfə buna bənzər bir görüş görmüşüm. Onda Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında böyük rus şairi Jevgeni Yevtuşenko ilə belə bir görüşdə iştirak etmişdim. Amma o görüş belə möhtəşəm deyildi. Həmin gün ömrün ən gözəl anlarını yaşadım

və elə bildim ki, göyün yeddinci qatıdaydım...

Dostumuz və qardaşımızın dəyərlə şeirlər kitabı bu gün də yadımdan çıxmır. "Mənim planetim" kitabını deyirəm. Orda Seyran müəllimin bir-birindən maraqlı, orijinal və oxucunun ürəyini fəth etəyən şeirləri toplanıb. İnanın, o şeirlər bizim gənciliyimizin sanki günəsi və işiyyidi. Və 70-ci illərin tələbələrinin çoxu o günəslə, o işqua la yaşıyıblar. Hələ də elə bilirom ki, Seyran müəllim yenə şeir yaz-

caq, yenə bizim ürəyimizin "sarı sim" inə toxuna-caq və yenə bizi o gözəl illərə, günlərə qaytaracaqdı. Və o yazar, povestləri, romanları, həkayələri ilə bizim ürəyimizi yenidən fəth eləyir. O bu romanla, həkayələ, povestlə Azərbaycan dilinin zənginliyini, koloriti-

ni və qeyri-adiliyini bir daha böyük oxucu kütləsinə çatdırır. Bir fikri də səsləndirim ki, hər yazarın işi deyil ki, poeziyadan nəsər keçsin və nəsirdə də ürəkləri fəth eləsin. Bax, bizim bugünkü çağdaş ədəbiyyatda bunu ancaq böyük Seyran Səxavət və böyük Ramiz Rövşən bacarıb. Ona görə də hər iki yazarı bu xalq çox istəyir.

Onun "Gedib yetmiş iki dil öyrənmişəm, hələ tapmamışam dilini sənin" misrası sanki bu dünyaya Seyranın bir savaşdı. Nə dünya onun dilini tapır, nə də o dünyanan.

Amma belə baxanda bu şeir adı şeir deyil. Bu şeir bəşəri bir düşünəcənin və təfəkkürün məhsuludur. Həç kəs, xüsusən də böyük yazarlar özlərini yox, bəşəri ideyaları yada salmaq istəyirlər. Belə baxanda Seyran Səxavət elə hamının dilini bilir və hamıyla öz dilində danışmağı bacarıb. Onun bir dili var ki, ilanı da yuvasından çıxar: bu dil təmiz Azərbaycan dilidid! Və Azərbaycan dilinin saflığı və təmizliyi uğrunda da böyük Seyran Səxavət çox mücadilələr və mübarizələr aparır və aparır.

... Onun dostları həmişə sadə insanlar olublar... onun dostları poctalyon Qadir olub... onun dostları Füzulinin çox sadə, zəhmətkeş və halal adamları olub. Seyran da rəyona gedəndə vəzifəli şəxsləri yox, elə poctalyon Qadir kimi sadə və səmimi insanları arayıb, axtarır tapıb, onlarla çörək kəsib. Və çox qəribədir ki, Seyran Səxavəti Füzulidə sadə insanlar hamidan çox istəyirlər. Ən azından ona görə ki, Seyran bir məclisə girəndə vəzifəli şəxslərin yanında deyil, o sadə, o zəhmətkeş, o halal adamların yanında əyləşib. İnanın, başqa yeri demirəm, o, Füzulidə hansı qapını

döysə, o qapı onun üzünə açılaçaq və ev sahibi ən gözəl süfrəni açacaq, hətta ayağının altında bir qoç da kəsəcək...

Füzulidə onun bir dostu da vardır: Hakim Məmməd Kərimov. Və Seyran Səxavət də hər vəzifəli adamlı ürəyinə yatmasayı dəstluq eləməzdi. Rəhmətlik Məmməd Kərimov onu çox istəyirdi, o da Məmmədi. Kitabları çapdan çıxanda birinci ona göndərərdi. O da oxuyub fikirlərini bildirərdi. Həmişə də mənə deyordi ki, qohum, Seyran elə-bələ oğlan deyil ha, onun dünya boyda ürəyi var. Və bir də Seyranı ona görə çox istəyirmək ki, onun bir sıfatı var, sözü üzə deyən adamdı...

Məmməd Kərimovun atası Abduldəməcid kişi rəhmətə getmişdi. Mən də Bakıdan onun qardaşı qızını, həyat yoldaşımı götürüb yeznəmlə birgə Dəvəçinin (Şabran) Rəhimli kəndinə getdik. Atam rəhmətlik mənə gözlöyib, sonra da səbri çatmayıb Seyrangilin maşınının minərək kəndə qayıdırdı. Elə Rəhimli kəndinin ortasında onlarla rastlaşdıq, Seyranın qardaşı rəhmətlik Xanlar maşını saxladı, düşüb öpüşüb-görüşdük. Atam da bərk əsəbləşmişdi. Dedi ki, ay bala, camaat Füzulidən yasa gedib qayıdır, sən burdan-bura gəlib çıxmırsan. Biz də atamızdan elə qorxurduq ki, gəl görəsən. Seyran qanımin arasına girdi, kişini birtəhər sakitləşdirdi. Sonradan atam bizim maşına mindi yenidən yas yerinə qayıdıq. Onda Seyran dedi ki, atanla təzəcə səhbətə başlamışdıq, gördüm ki, kişi çox səhbətcil adımdı, mən də belə adamları göydə axartram...

Seyran Səxavət ürəyinə yatan adamlarla saatlarla səhbətə başlamışdıq, doymaz. Amma xoş gəlmədiyin insanla bir kolmə də kəsmək istəməz. Yenə bir yas məclisi yadına düşdü. Orda yüksək vəzifəli bir adam Seyranı çənəsinin altına salmışdı. Mən də hiss edirdim ki, o, bu səhbətdən lap təngə gəlib. Bir xeyli baxdım, o da məni gördü. Yerimdən qalxıb gedib görüşdüm. Vəzifəli adam onun mənimlə şirin səhbətə eləyini görüb başqa stola keçdi. Seyran da dedi ki, ay rəhmətliyin oğlu, bayaqdan tez gəlib çıx da, bu zələm oğlu cəfəng səhbətiylə mənə böğaza yığmışdı.

Qardaş, sənən 75 yaşın mübahərək! Nə vaxtdan sənə bir qonaqlıq söz vermişəm. Ona da haçan deşən, hazırlam. Çünkü sənə qonaqlıq vermək özü böyük sevgidi. Onsuz da imkan vermirən ki, sən olan məclisə kimsə "şot" versin. Amma ürəyini buz kimi saxla, mən Qismət kişinin oğluyam, "şotu" da özüm verəcəm. Çünkü nə vaxtdan sənən "söz qonaqlığına" tamarzi qalmışam. Allah səni, balalarını, nəvələrini qorusun! Gün o gün olsun ki, 80-ə, 100-ə çatasan və ürəyindəki bütün arzulara qovuşasın...

"Azəriqaz"ın sözçüsü şikayətə cavab verdi:

"Müraciət edə bilərlər"

Bakının Yasamal rayonu, Zahid Xəlilov küçəsində yaşayan sakinlərin elektron tipli qaz saygacıları mexaniki ilə əvəz olunub. Məhz bundan sonra sakinlər iddia edir ki, onların qaz sərfiyatı həddən artıq hesablanır və bundan şikayetçilər. Məsələ ilə bağlı "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin Mətbuat katibi ilə əlaqə yaratmaq istəsək də, 3 fevral tarixində heç bir vəchlə zəngimizə cavab verilməmişdi. "Azəriqaz"ın rəhbərliyinə açıq məktubla müraciət edib mətbuat katibini tənqid etdikdən sonra "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin mətbuat katibi Ceyhun Səfər 4 fevral tarixində məsələyə münasibət bildirib:

"Qeyd olunan ərazi ilə bağlı araşdırma aparmağa hazırlıq. Həmin ərazi-dən istənilən abonent bize müraciət edə bilər. "Azəriqaz" İstehsalat Birliyi son 1 ayda yaranan beş söz-söhbətlərlə bağlı problemin şəffaf şəkildə araşdırılması üçün addımlar atıb. Yanvar ayının 26-dan etibarən "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin metrologiya departamentində hər

həftənin 2-ci və 4-cü günləri saat 14.00-dan 17.00-dək açıq qapı günləri keçirilir. Bütün ictimaiyyət nümayəndələrini, ekspertləri, media mənsublarını, eləcə də abonentləri həmin qapı günlərinə "facebook" səhifəmiz və media vasitəsilə dəvət etmişik. Bu qapı günləri hələ də davam edir. Həmin qapı günlərini keçirməkdə məqsədimiz nədən ibarətdir? Birincisi, isteyirik ki, problemləi abonentlər (O kəsər ki, deyir, mexaniki saygac quraşdırıldıqdan sonra bizdə qaz pulu çox yazar) həmin qapı günlərində "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinə gəlsinlər. Onların özlərinin iştirakı ile saygacalarını açıb, götürüb, gətirib metrologiya departamentində yoxlanışını icra edə bilərik. Bunun üçün heç bir problem yoxdur. Onu da qeyd etmək isteyirəm ki, bu yoxlanış prosesində təkcə "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin mütəxəssisləri deyil, Energetika Nazirliyinin, Enerji Məsələlərinin Tənzimləmə Agentliyinin nümayəndələri, Azərbaycan Metrologiya İnstitutunun əməkdaşları da iştirak edir. Hər bir saygac barəsində tərib

olunan protokolda onlar da imzası yer alır və yekun olaraq da abonentlər bu barədə məlumat verilir.

Son dövlərdə saygacalarının sərfiyatının çox

qeydə alınmasından narahat olan abonentlərin özləri də prosesde iştirak edərək bu protokollara imza atıblar. Ve sərfiyatın çox qeydə alınması ilə bağlı fakt öz təsdiqini tapmayıb. Bu həmin protokollarda öz eks olunur.

Ötən ilin son aylarında və yanvar ayında hava şəraitinin soyuq keçməsi ilə əlaqədar qaza təlabat çıxalıb. Belə ki, "Azəriqaz" İstehsalat Birliyi qazın qəbulunu əvvəlki aylardan dəfələrle çox qəbul edib. Böyük həcmə qaz qəbulu sərfiyatla bağlı olub. Deməli, sərfiyat olub ki, bu

qədər qaz qəbulu həyata keçirilib.

Həmin ərazi barədə onu demək istəyirəm, müraciət edən abonent deyib ki, yaşadığı ərazi-də qazın sərfiyatı çox hesablanır. Həmin abonentin qazla bağlı kordinatları bizdə olduğu üçün baxıb müyyənləşdiridik ki, bu abonentin qaz sərfiyatının çox qeydə alınması hali yoxdur. Onun bu il üçün və anoloji olaraq ötən il həmin dövr üçün (smart kart tipli saygac işlətdiyi zaman) sərfiyatını müqayisə etmişik. Demək olar ki, eyni həcmə qazdan istifadə edib. Bu il mexaniki-elektron saygac quraşdırıldıqdan sonra her hansı bir artım yoxdur. Bundan başqa, həmin abonent və etrafında olan digər şəxslər narahatdırılsa, yoxlanış üçün müraciət edə və "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinə gələ bilərlər.

Eyni zamanda, ərizə ilə müraciət edə bilərlər ki, saygacları əvvəlki kimi smart kart tipli olsun. Həmin müraciət araşdırılacaq, əsaslandırılmış müraciət olduğu təqdirdə köməklik göstərilecək".

Rövşən Tahir

Şair Vaqif Bəhmənli ...

Biz Vaqif ilə çox gənc yaşılarımızdan tanışmış. Komsomol illərimdə rayona ezəniyyətə gələndə raykomun birinci katibindən xahiş edərdi ki, onu müşayiət etməyi məhz mənə tapşırınlardan elədə olardı. Söhbətimiz çox tutardı və söhbətəşmək dən də doymazdıq. Bəlkə də bu ondan irəli gələrdi ki, ki-jimizdə eyni sosial təbəqədən çıxmışdıq. Vaqif Bəhmənli müəsir Azərbaycan poeziyasının ən görkəmli nümayəndələrindən biri olmaqla, şeir sevənləri arasında çox populyardır. Bəlkədə Azərbaycanda ən az elə öz doğulub boyaya başa çatlığı Füzuli rayonunda tanınır və oxunur. Vaqifin şeirlərinin böyük əksəriyyəti məhəbbət mövzusundadır. Özdə ki, nakam məhəbbət.

Vallah onun yazdıqları məhəbbət şeirlərini mən yazmış olsaydım çoxdan AİLƏNİN BAŞÇISI olmaq statusunu ailə üzvlərim tutub elimdən almışdır. Bu məsələdə Vaqif müəllimin şir ürəyi vardır. Vaqif qardaşımın şeirləri həyatın(həmdə kənd həyatından)özdən qaynaqlandığından somimiliyi ilə insanın ən ince hisslerini toxunur. Onun şeirlərinin öz səsindən eşidəndə insan qəlbini ən uzaq güşələrində çoxdan mürgü döyən hissələri diksənərk dik atılır. Mən şahidi olmuşam ki, Vaqifin şeiriñi öz səsində dinleyən filoloq elmlər doktoru göz yaşlarını saxlaya bilməyibdir. Bu gün qərar verdim ki, qardaşımızı öz səsənləndirdiyi "ÜZÜK" şeirinə bir video düzəldim. Həmin videonu Sizlərin müzakirəsinə verərək çox xahiş edirəm ki, şeir haqqında öz münasibətinizi bili diroşiniz.

SİZİN BİLDİRİSYİNİZ MÜNASİBƏT BİZİM ÜÇÜN ALQIŞLARDIR.

Telman Qasımov

Günel Gözəlova: "İşimin başındayam"

Hörmətli "həmkarlarım", mən dən dolayı "narahat olanlar" və ya işimin başında olduğum halda "Günel Gözəlova Nəzirliyinə getdi" başlıqlı xəbər tirajlamağa tələsənlər, mən işimin başındayam!"

Adalet.az xəbər verir ki, bu sözləri Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nəzirliyinin mətbuat katibi Günel Gözəlova özü-nün sosial şəbəkə hesabında yazıb:

"Bu başlıqla xəbər yazımaq arzusunda olanlara bir da-ha sadəcə təşəkkür edirəm, qınamıram və deyirəm ki, çalışın dostunuzla düşməninizi aydın. 5 manatla varlı olunmur, ancaq 5 dostla varlı sayılır insan".

BDU rəsmisi: "Təqaüdlərdən pul üzvlüyü görə tutulub"

Dünəndən bəri Bakı Dövlət Universitetində tələbə təqaüdlərinin müyyən bir qisminin (Tələbələr iddia edir ki, 3 manat) tutulması ilə bağlı sosial şəbəkədə fikirlər yer alır. BDU-nun tələbələrinin bir neçəsi "facebook" hesablarında buna etiraz ediblər. Məsələ ilə bağlı adalet.az saytına BDU-nun İctimaiyyətə əlaqələr və informasiya şöbəsinin müdürü Günel Orucəliyeva açıqlama verib: "Tələbə təqaüdlərindən 2 faiz Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsi üzvlüyünə görə tutulub".

Rövşən

Səxavət Məmməd

Qanun hamı üçün eyni deyil?

Hüquq müdafiə orqanları mətbuatda dərc edilən yazılarla bağlı cinayət işi başlamayıb, ancaq sosial şəbəkələrdə yayılan bəzi məsələlərə görə çoxlu sayıda insan cəzalandırılıb, barələrində cinayət işləri açılıb. Götürək bu pandemiya dönəmini. Çoxlu sayıda vətəndaş yeyib-icəmək şəkli paylaşıguna görə cərimələnib. Məmurların cinayət törətməsi barədə fotolar, videolar yayılır, yazılar yazılırlar, ancaq səs yoxdur. Vətəndaşa gələndə hərəkət var, məmura gələndə hərəkətsizlik. Qanun hamı üçün eyni deyil?

İşğaldən azad edilmiş yerlərə gizli gedənlər cərimələnir, tanıdığım və tanımadığım çoxlu sayıda insan məhkəmə qarışmasına çıxardılır, ancaq işğaldən azad edilmiş yerlərdən mal-qara, taxıl, metal çıxartıb satan məmurlar cərimələnmir. Hamısı barədə yazılar da yazılır. Niyyə?

Raziyam, burda mətbuatı ciddiyə almamaq da var. Ancaq burda daha çox hüquq müdafiə orqanları ilə məmurların həşir-nəşir olmaları var. Misal üçün icra başçısının çıxardığı mal-qaraya görə polis rəisi cinayət işi açsa, icra başçısı da çıxıb deyəcək ki, sən metal çıxaranda yaxşı id, mən inək çıxaranda pis? İkisini də əlində şantaj materialı var, ikisi də cinayət törətdiyini bilsər, beləcə bir-birilərinin ayağını tapdalamırlar.

Əslində hansısa məmura qarşı cinayət işi açılınca heç təcəccüblənmir. Çünkü Azərbaycanda hər kəs hansı evin, villanın, şirkətin kimə məxsus olduğunu çox gözəl bilir.

Bəzən qurumlar deyir ki, araşdırmaq lazımdır. Heç bir araşdırmaqaya gərək yoxdur, bir yerdə villa görün, həmin yerdə yaşayan adamlardan soruşun, siz onun kimə məxsus olduğunu, nə qədər xərc çəkdiyini, daşının hansı ölkədən gətirildiyini də desin.

Azərbaycanda hüquq müdafiə orqanlarının hərəkət azadlığı vəzifəsiz vətəndaşlar və kiçik çaplı məmurlar üzərindədir. Böyükərlə bağlı yalnız mesaj, göz vurma, hansısa bir əmr göldikdən sonra hərəkətli ola bilir-lər.

Rusiya: ABŞ-in təzyiqlərinə rəğmən silah ixracımız artır

Rusiya Qərbin sanksiya təzyiqlərinə rəğmən daimi olaraq xərçi ölkələrlə özünün hərbi-texniki əməkdaşlığını genişləndirir.

Bunu "Rosoboroneksport"un baş direktoru Aleksandr Mixeyev deyib. "Sanksiya təzyiqi ilə bağlı istənilən faktlara biz vicdansız rəqabət kimi baxırıq. Bununla belə Rusiya silah ixracında ikinci yeri stabil şəkildə tutur. Biz daimi olaraq xərçi ölkələrlə hərbi-texniki əməkdaşlığını genişləndiririk", - deyə o bildirib.

Qeyd edək ki, Rusiya hazırda dünyada silah ixracında ikinci yerdədir.

Baydəndən çağırış: Hamisini azad edin!

Myanma hərbçiləri hakimiyyətdən getməli və həbsə saldıqları ölkə liderləri və vətəndaş cəmiyyətinin nümayəndərini azadlığa buraxmalıdır. Bu sözləri ABŞ Prezidenti Co Bayden deyib.

"Myanma hərbçiləri ələ keçirdikləri hakimiyyəti buraxmalı, aktivistləri, vəkilləri, məmurları azad etməlidir. Həmçinin küləvi informasiya vasitələrinə qoymaları məhdudiyyəti götürməli və zoraklıqladan çəkinməlidirlər", - deyə Bayden bildirib.

Qeyd edək ki, bir müddət əvvəl Myanmada dövlət çevrilişi olub. Hərbi qüvvələr hakimiyyəti ələ keçirib.

MEHRİBAN

Əntiqə Rəşid

Vitali Balasanyanın cəfəngiyatları və "Quzu" "nağılı"

Kəndimizdə çox zəhmətkeş, xeyrə-sərə yaranan, vicdanlı bir kişi vardi. Adı da Şirin idi. Onun da təxminən 12-13 yaşlarında çox dələduz: dərsdən qacaq, kitab üzü açmayan, həm-yasıdları ilə bağlı bütün dava-şavalarda adı halanan Zaur adında bir oğlu vardi. Şirin dayı şikayətlərdən canı boğazına yiğilir bir gün bir qərar verir. 5-6 quzu alır, deyir, Zaur hər gün dərsdən evə gələndə apar bu quzuları çöldə-çəməndə otar.

Adamın üstündə Allah var, bu qərarı Zaur çox sevincə qarşıladı. Hər gün quzuları otarmağa aparıdı. 1 gün, 5 gün...Günlərin bir günü Şirin dayiya xəbər çatır

ki, quzulardan
biri kiminsə

barışının ya-

nında ölüb,

uşaqda qorxu-

sundan evə

gelmir. Elə

sağ quzuları

da yiğib başı-

na, oturub di-

varın dibində

gözünü də zil-

ləyib tələf ol-

muş quzu-

ya. Şirin dayı bi-

lir ki əngəl oğlu-

dan keçib, qəzəbli halda qaranaefəs özünü çat-

dırır "hadisə yerinə". Baxır xeyli adam da var.

Elə qəzəbə soruşur:

-Zaur, bu quzu niyə ölüb?

-Ata...vallah, başını divara çırpdı, öldü...

-Ə, sən nə danışırsan?

-Hə, ata, quzu özü-özünü öldürdü, başını di-

vara çırpdı...

Uşaq demir ee,çomağı qoymuşam quzunun təpəsinə, quzu o dəqiqə canını tapşırıb. Quraşdırıldığı "ölüm hadisəsi"nə özünü elə inandırılmış, üzünə elə məsum mimika vermişdi ki...Camaatin arasına bir piqqıldaşma düşdü. Təbii ki Şirin dayı da nə qədər ciddi olmağa, qəzəbli görünməyə çalışsa da, özünü gülməkdən saxlaya bilmədi.

Bu balaca xatirəni niyə yada saldım...?

Ermənistan mətbuatında məlumat yayılıb Xankəndindəki "dövlət binaları"na Azərbaycan bayraqları asılıcaq. Hətta məlumatda Xankəndində Azərbaycan bayraqlarının asılıcağı, separatçı rejimin "müdafiə ordusu"nun ləğv olunağı iddia edilib. İddia Qarabağdakı separatçılar arasında təşvişə səbəb olub.

Xankəndindəki separatçı rejimin "təhlükəsizlik şurasının katibi" Vitali Balasanyan bəzi media orqanları və sosial şəbəkələrdə yayılmış belə məlumatlarla tanış olduğunu bildirib. Sonra da qayıdır deyib ki, Qarabağdakı ermənilərin "təhlükəsizliyini" təmin etmək üçün əraziyə peşəkar muzdlular gətirilib. Vitali düberə əlavə edib ki, hazırda Rusiya sülhməramlılarının nəzarətində olan ərazidə terrorçu və separatçı ekstremistlərdən yeni peşəkar silahlı dəstlər yaradıraq. Buradakı erməni kökənlə əhalinin "təhlükəsizliyini" təmin etmək üçün əlimizdən gələni edəcəyik.

Bu zavallı V. Balasanyan demir eyyy, atdan yixılmışq "höt-höt"ümüzü yerə qöymur. Əziz oxucu, sizcə, hansı normal hərbçi, yaxud "təhlükəsizlik şurasının katibi" terrorçu və separatçı ekstremistlərlə iş görəcəyini açıb-ağardar?

Bəs qarşı tərəfin -Azərbaycanın tədbir görəcəyini düşünürmü? Görəsən, bu açıqlaması ilə "qaz" verdiyi ermənilər ona inanacaqmı? Elə bu dəqiqlərde jurnalist Ani Sahakyan Balasanyanın bəyanatını cəfəngiyat adlandırıb.

İnanıram ki, bu açıqlamadan sonra Azərbaycan Ordusunun arasına bir piqqıldaşma, bir güllüşmə düşüb ki...

Orxan Saffari

Oğru ədəbiyyat müəllimi Şahmar Səfərov

Anadan, atadan, dostdan, sevgilidən ötrü darixmaq bir yana, baba və nənə üçün darixmağın şirinliyi də bir yana...

Bilmirəm, bu hiss hamının içində eynidir, ya fərqli, amma nədənsə, bəbam və nənəm üçün bir qəribə darixram. Bəlkə də, baba-nənə yanında böyüdüyümə görədir bu. Bilmirəm. Hər nədirse, sıltaq bir darixmaqdı.

İndi babamı xatırlayıram, yanında böyüdüyüm Şahmar babamı. Qəddar, yekəpər- o qədər yekəpər ki, meyidi belə vahiməli bir kişinin nəvəsi olmaq hissi..Eyni zamanda da yuxa türəkli. Zarafatsız, şablon səslənsə də, belə idi.

Cəmi iki dəfə ağlayan gördüm onu. Birində uşaq-uşaq, birində əsl kişi kimi. Doğma oğlunun 15 il həbs xəbərini alıb, arxasında həbsə getməyən ata, yəni, Şahmar babam, elə həmin oğlunun oğlu, nəvəsinin Moskvada həbsdən zənginə üzünü divara çevirib hönkürtü ilə cavab vermişdi.. Birinci dəfə idi görürdüm ki, baba-min ürəyi var imiş..

Bir də nənəm ölündə... Məğrur, içədn..Kişi kimi!

Babam haqqında çox söhbətlər var. Kəndimiz, Füzuli rayonundan olan adamlar yaxşı tanıyar, tanımayanlar da adını, söhbətlərini, daha doğrusu, cinayətlərini, "qara-qura" əməllərini çox eşidib.

Qərvənd Şahmar.

Təbii, o vaxt oğurluqlar mal-qara oğurluğu idi. Həm də, yoxsulluq olan dövrə bu oğurluqlar bir məharət idi də. İndi mən babamın bu oğurluqlarının, cinayətlərinin içində həm də bir ədəbiyyat görürəm.

Məsələn, belə ;

-Kəndlərin birindən oğurluqdan qayıdanda yolda saxlanılır. Sorğu-sual edirlər, babam isə qonşu kənddə ədəbiyyat müəllimi işlədiyi, indi də ora köcdüyünü deyir. İnanıb buraxırlar. Bir müddət sonra isə başqa oğurluqla həbs edilir. Yolda babamı saxlayan milis "Bəs siz müəllim deyildiz?-sualına, "müəllim olmasına müəllimləm, amma elə belə şeylərin müəllimliyəm" deməsi, məncə də bir az ədəbiyyatdır.

Səsi-sorağı hər yerə yayılan, Sovetlərin məşhur oğru başı olan baba-məhbəs yolu da Şuşa türməsindən Bayıl türməsinə qədər uzanır. Dəfələrlə.

Hansı ki, artıq o vaxt babamın həbs olunması adı bir hal almışdı.

Lap cavab ikən 19 yaşlı birini (onda özü də həmin adamdan 3-4 yaş bö-

yük olardı) yumruqla başından vuraraq öldürüb. Amma ailəsi-atam, nənəm də onun necə çıxdığını bilmədi. Heç indi də bilinmir. KKB evdən götürüb, cəmi 9 gün sonra azadlığa buraxılıb. 9 il həbsdən söhbət getdiyi halda...

Etidiyi, gördüyü, bildiyi heç nəyi boynuna qoymaq olmazdı. Ən ağrı presslərdə belə...

Hansı ki, o dövrlər idi, kişi kişini satmazdı, bir sənələ qan yatarı.

***

1957-ci ildə kəndimizi sel aparıb. Elə sel ki, 2 ailə tamamilə məhv olub. Həmin sel görə isə dövlət yardım etməli idi, lakin etməyib. Davadalaşdan sonra məhkəmə qarşısına çıxıralım babam ona iş kəsən hakimiyi digər iki nəfər səlahiyyətli şəxsi məhkəmə zalindəcə vurub. Oradan isə birbaş Şuşa türməsinə..

Bir kriminal mahnında deyildiyi kimi;

*Şuşa türməsindən 150 nəfər
Bizi eylədilər Sibirə sefor
Sibir çatmamış hər tərəf meşə
Meşədən şaxta vurur, 40 aylıq meşə
Ağlama, ağlama, anam ağlama.
Gözü yollarda qalan sonan ağlama.
Bir əcəl də gəlmir, ay aña ölmürəm
Nadzorum da rusdu, dilini bilmirəm
Qaçmaq istayırdım, nadzor oyandy
Göndərdiyin ağ köynək al qan boyandı.*

Mahnını bilməyənlər dinləyib bir də ritmik oxusun. Xahiş edirəm.

Amma bu dəfəki həbsə tək yox, qardaşı və əmisi oğlu ilə birləkde yolanın.

Həbsdə də dinc dayanmaz, davadalaşdan əskik olmayan babam Şahmar Səfəriv oğru qanunlarını ideologiya seçmişdi. Məsələn, əmisi oğlunun yeməyi nadzorlarla böldüyüne görə indiki Azadlıq Meydanı tərəfdə, bir padvalda məhkəmə şəkildə döyüb. Deyəsən, türmədə yatanları ora işləməyə aparırdılar.

Vallah, belə də şisirtmə kimi gölə bilər, amma belə idi. Zəhmindən əlavə fiziki gücü də çox idi. Bir yumruğa adam öldürən kişinin gücü necə olacaq? Qoca yaşında belə 1.90 yaxın boy, 130 kilo çəkide olan babam gənciyində də olduqca yekəpər, idmançı görünüşlü biri idi. Qolu qandal tutmazdı. Sözünə əsl mənasında.

Atam danışır;

-Heyvanlarımızı yaylağa aparırıq, Laçına. O vaxt Laçın oğruları da məşhur oğrular idi. Bacarıqlı,

qorxmaz. Bir dəfəsində də mən, atam, bir də əmim getmişdik. Elə yaylaqa da qalırıq. Gecə gördük ki, səs-küy gelir. Əmim tez tüsəngi hazır elədi. Bildik ki, oğruları. Göz-gözü görmür. Kolluq var idi, ora qisnadıq oğruları, amma vurmaq istəyində babam qoymadı, hər kimdirə, çıxıb getməyini dedi. Elə də oldu. Atam dedi ki, babam deyib, onlar da mənim kimi oğrudu, öldürmək düz çıxmaz. Sabah gün günortaya yaxın gördük ki, 3 nəfər əlində bir quzu götürüb gəlir. Yaxınlaşdır, dünən gecə oğurluğa gələnlər olduğunu dedilər, amma heyvanların Şahmarın heyvanı olduğunu xəbərsiz idilər. Bu gün də öyrənilər ki, Şahmarın heyvanları imiş. Babama da öldürmədiyi üçün təşəkkür etməyə gəliblər. Elə orda quzunu kəsib yeyib-içib dostlaşıblar.

Sovet hakimiyəti nə qədər olmasa da, məşhur oğrulara heç nə etmirdilər. Cünki ele bu sistemi də özləri qurmuşdular. Hərdən olurdu, kəndlərdə güclü oğurluq olurdu, qrup hələnda. Təbii ki, əvvəlcədən qurulma idi. Birinin 50, 100 atını oğurlayırdılar, dövlət də oğru başlarının yanına gəlib özlərinin payını götürərək qalanları qaytarmaqlarını isteyirdi. Məsələ də belə həll olurdu ki, bir vaxt təyin olunur, həmin vaxtda da atlar deyilən ərazilə olurdu. Təbii ki, öz "dolyalarını" götürmək şerti ilə.

Mən Şahmar kişini 12 yaşına qədər görə bildim. Bu gündən sonra 120 il yaşasam, unutmaram kişiliyini, unutmaram onun daxili xarakterini, unutmaram onun mərdliyini. İbtidai sinifdə məni vuran maşının sahibini tutulmağa qoymayan, səbəb soruşanada da o istəmədi ki, körpə usağı vursun, günah onda deyil, kasib adamdır, niyə tutulmalıdır? deyən, söz-söhbətləri, əməlləri ilə məndə də bələrlə bir xarakter yaranan kişini niyə də unudam. Şahmar babam olmasa da unutmazdım. Ən azından onun ölümü səhnəsini. Görənlər günü bu gün də dəhşət içində olur hər yada düşəndə..

Barmığını divarın sol tərəfinə uzadıb silklədi. Sonra da xırıldadı.. "Eheeey, köpəy oğlu, məndən heç kim can ala bilməyib, sən kimsən" deyib əbədiyyən gözlərini qapadı.

Yibi yox, babam, bu həyatda ən güclülər də o zalim əzrayila mələk olur. Nə oğrular, na krallar, nə prezidentlər aparıb o. Tək sən olsan, bilirom, o yekə əllərində yaxasından yapışıp qapıdan qovardın.. Ruhun şad olsun, babacan

Putinin reytinqi kəskin endi: ikinci antirekord

Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin reytinqi kəskin azalıb.

Bu nəticə "Levada Centr" şirkətinin keçirdiyi sorğudan sonra ortaya çıxb. Məlumatə görə, Putine hazırlı əhalinin cəmi 29%-i etibar edir. Bununla Putinin reytinqi oktyabrdan bu yana 5% azalmış olub.

Ondan sonrakı pillələrdə baş nazir Mixail Mişustin (12%), Vladimir Jirinovski (10%), müdafiə naziri Sergey Şoyqu (8%), xarici işlər naziri Sergey Lavrov (7%), Aleksey Navalnıy (5%) qərarlaşıb.

Qeyd edək ki, Putinin reytinqi ən yüksək həddə Krimin aneksiyasından sonra çatıb. 2015-ci ildə buna görə onun reytinqi 87% təşkil edib.

MEHRİBAN

ƏDALƏT •

6 fevral 2021-ci il

Sair, meyxanaçı, "De Gəlsin" meyxana yarışmasının çempionu Pərviz Arif Adalet.az saytına müsahibə verib.

- **Pərviz, şeir yoxsa meyxana?**

- Şeir və meyxana arasında elə bir üçurum yoxdu ki, biz birlər mütələq fərqli yanaşaq. Neticədə hər ikisi sözdür, sözün təzahürür. Ona görə də, her ikisi, söz.

- **Sən daha çox meyxanaçı kimi tanınmışsan. "De gəlsin" meyxana yarışmasının da çempionu olmusan. Amma sosial şəbəkələrdə sən daha çox şair kimi bilirlər...**

- Meyxanaları hər dəqiqə feysbukda paylaşmışram. Burda ancaq ədəbi yaradıcılığ olur, yəqin ki, ona görədir.

- **Şeir kitabların da var. Amma nisbətən meyxanaçılar şeir yazmağa, xüsusi ilə də sərbəst şeirlər**

deyirlər? Belə edir sizin "kruq?"

- Bəli, var belə bir şey. Çünkü biz ədəbiyyatda yeni qədəm qoyanda artıq bu var idi. Və biz həmin "kruq"lara yad idik. Neticədə kimdənse asılı olmamaq üçün, kimesə xahiş-minnətlə məni dərc elə, məni oxu deməmək üçün öz yolumuzu çizdiq, qısa vaxt erzində uğur qazandıq. Amma biz ancaq öz ətrafımızı tərif etmirik. Məsələn Həsən Kür, Bəhruz Xəlil və s. yoldaşların evvel şeirlərini, sonra özünü təmənişmiş.

- **Meyxanada da varmı kruqlar? Meyxana cameesi ədəbiyyat cameasından nə ilə fərqlənir. Sən görə ən yaxşı hansıdır?**

- Bu neinki meyxanada, ədəbiyyatda, ümumiyyətlə hər yerde var. Bir növ manapoliya. Qazanc olan yerde bu qarşidurma mütələqdir. Mən görə ikisi də doğmadır, bütün mənfiliklərə

gi Mustafaya daha çox "kaş bunu mən yazardım" dediyim sənətkarlarıdır.

- **Sən tanımayanlar bu müsahibəni oxuyandan sonra hansı şeirini oxuyub istedadına bələd olsunlar? Varmı elə bir şeir ki, "pasport" he-sab edəsən?**

- Var təbii ki. Əksəriyyət məni en çox "Feləstini uşaq" şeiri ilə tanıyıb, onu bəyənib. Mən görə "Keçmiş komandır", "Adı Leylaydi" ifadəsiyle başlayan şeir daha doğma və dərinidir. Bir çox bədii təsvir vasitələrindən istifadə edilib orda.

- **Bəs, meyxana necə, hansı dəyişmənə qulaq asıb, meyxanadan xoşu gəlməyənlər də sevsin bu sənəti?**

- 31 yaşım münasibətilə dostumuz Kamran Kubinka 2020-ci ildə dediklərimdən seçmə meyxana hazırlayıb.

Pərviz Arif: "Əksər şair və qəzəlxanalar meyxana camiəsinə paxılılıq edir"

yazmağa deyəsən, yaxşı yanaşmırlar bir o qədər də... Sən də demək olar, sərbəst şeirlər yazırsan. Hətta bəzi meyxanaçıların bu barədə tənqidini də eșitmışik. Sən nə əcəb bələ fikirdə deyilsən? Həm də, cəmiyyətdə formalasmış bir meyxanaçı təfəkkürü deyilən bir şey də var...

- Cəmiyyətdə formalasılan meyxana deyən təfəkkürü təessüf olsun ki, o qədər də ürəkaçan deyil. İndi biz bu düşüncənin müsbətə doğru dəyişməsinə cəhd edirik. İster intellekt, ister yanaşma saridian. O ki, qaldı hemkarlarının şeirə yanaşmasına, bəzi meyxamlarla mən də razıyım. Əksər şair və qəzəlxanalar meyxana camiəsinə paxılılıq edir. Məsələ təbii ki, hər zaman olduğu kimi qazancdır. Onlar bələ hesab edir ki, bizim yazılarımız da-ha qiymətlidir, amma meyxana deyən qədər qazanmırıq. Şeir əhlinə o saridan haqq qazandırıram ki, bəzi meyxana üslubunda yazılmış sözləri meyxana deyənlər xalqa şeir adıyla sırrı. Bu mənəda ömrünü yazıya həsr edən insanların haqqına girmiş olurlar

- **Ədəbiyyatçıları meyxanaçıları ümumiyyətlə bir çox hallarda ulduzu barışdır. Kökü ancaq qazancdır yəni? Bəlkə başqa nələrsə? Həm şair, həm də meyxanaçı kimi fikrin nədi bu barədə?**

- Əsas səbəb qazancdır, bəli. Həm də söz adamlarıdır da. Əslində, bir az da normaldi bələ şeyler. Sonunda həmiz yaradıcı adamlarıqsa, söz uğruna çalışırıqsa, bələ şeylər bəzən qaçılmış olur.

- **Meyxana haqqında tənqidlər bundan ibarətdir ki, narkotika, küçə təfəkkürü və s. kimi şeylər aşılıyır. Sənəcə, həqiqət payı yoxdu? Barmaq sayı adamı qırğına qoysaq, əksərən bələ deyilmə? Çünkü çox görəmək meyxanaçıların narkotikdən asılılığını, ölümünü..**

- Meyxana underground sənətdir. Küçə mədəniyyəti anlayışı əslində bizdə yanlış qəbul edilir, halbuki bu, özlüyündə heyati məqamlarda önem daşıyan bir mədəniyyətdir. Narkotik vasitələr qaldıqda isə bu, tekə bəzim sənətdə deyil. Bir çox məşhur müğənnilər, müsələnlər, reperlər bu kimi pis vərdişlərə aludə olub, olur. Sadəcə, meyxana deyənlər xalqın içində olduğundan, xalqla daha isti münasibətdə olduğundan onların səhvi dəha tez gözə çarpır.

- **Ədəbiyyatda bir "kruq" anlayışı da var. Bir neçə şair daim bir yerda olur. Sizin haqqınızda da bələ deyirlər. Hətta bəzən atmacalar da olur bu barədə ki, ancaq öz kruqlarını qabağa verib tərifləyirlər. Düz**

Ela həmin meyxanani YouTu-be kanalında (Pərviz Arif) izleyə bilərlər.

- Ümumiyyətlə, meyxanaçı necə olmalıdır? Niyə bu fikirlər illər keçədə də dəyişmir? Son dövr meyxana deyənlər arasında içi sən qarışış zərərlə vərdişlərdən uzaq olanlar çoxdur, amma ad dəyişmir ki, dəyişmir. Necə olacaq, nə etmək lazımdır? Həmkarlarına nə məsləhət görərdin?

- Söyüne qüvvət, keçən il bir zəngin məclisə idik, on iki nəfər meyxana deyən var idi. Ortada pis vərdişlərdən səhəbət düşdü, həmkarlımdan biri dedi ki, burdakılar hamısı ibadət əhlidir. Dedim, məni çıxın, mən yox. Sonra ciddi baxdım ki, burda hamı pis vərdişlərdən uzaqdı. Amma nə edək ki, bu ad hələ də üstümzdə qalıb. Çox güman bunun düzəlməyi üçün meyxanada nəsil dəyişənlik olmalıdır ve növbəti onde gedən şəxs bu məsuliyyəti dərk etməlidir.

- Bəs, bir məsələ də var ki, meyxana deyənlər təfəkkürən bələ olur. Səhəbət meyxanaların mahiyyətindən getmir. Ya dindar olurlar, ya da pis vərdişə yiyələnən. Məsələn, üzdə olan bir ateist meyxanaçı var mı? Mənəcə, olsa da, bunu bildirməz. Çünkü meyxana əhatəsi də bu cür adamlardan çox təşkil olunub. Dindar adamlar ateist meyxanaçını toya çağırın. Düz deyirəmmi?

- Bəli, düzdür. Var bu faktor. Meyxana deyənlər də, dinləyənlər də əsəsən şəxsi əqidəsindən təşkil olunub. Daha çox belədir. Amma ateist də var.

Sadəcə, demək düzgün deyil. Kim necədir özüne. Amma cəmiyyət də bələ şeyləri nəzərə almır. Bir meyxanaçı ateist olduğunu desə, sən demiş, onun məclisə çağırılmağı çətin ola bilər..

- **Səbəb nədi bunlara? Niyə məhz bu cameə? Niyə dindarlar? Əksər hallarda ateistlər heç meyxanani bayənmir də. Təfəkkür məsələsidirmi?**

- Ateist bayənən də var bir xeyli, sadəcə, burda dini fikirlər də çox səslənir deye, qıçır yarada bilər çoxundan. Ona görə.

- **Pərviz, müsahibə üçün təşəkkürler. Son olaraq bəlkə bu müsahibəni qafiye ilə bağlayaqla?**

- **Ədalət.az saytı ədalətə edir xidməti Hər yazının bəllidi keyfiyyəti, mahiyyəti**

Orxan Saffari

İlgar Əlfioglu

Bizim kassir Simona daha çox oxşayır

Əmim Kino Fazılın Ağdamın ən qurucu katibi olmuş rəhmətli Sadıq Murtuzayevlə gözəl macəraları olub...

Bir dəfə, Fazılın pambıq məsləsində təhkim olunduğu Xindiristan kəndinin mədəniyyət evində rayonlararası müşəvirə keçirilməli olur, Sadıq müəllim kinonun müdürü olan Fazılı də götürür, mədəniyyət evini yoxlamağa gedir. Baxanda görür ki, həyətdəki lövhədə çoxdan çəkilmiş Leninin şəkli yanman gündədir - lövhəni gəyərçin zığından temizləyəndə rəngi də tokülüb, kisinin sıfəti yaxşı görünmür. Üzüñü çevirib, Fazıl dəyir ki, kinonun rəssamını axşam gətir, onun sıfətini təzədən çəksin, əmim də deyir, bas üstə, sizin üçün elə Lenin çəkdirəcəm ki, özündən də gözəl olsun...

Na isə, qayıdlar şəhərə, Fazıl yüyür kinoya, afişa çəkəni axtarır, deyirlər, qapısının alınmasını satmağa, Stepanaker-tə gedib, sabah gələcək... Fazıl anlayır ki, işlər fırıldır. Cox fikirləşir, fotoqrafi Kərəmi çağırıb, tapşırır ki, rəngləri, fırçanızı dövtürüb, gəlsin, gedəsi yer var.

Qısa, gəlib çıxırlar Xindiristan. Lövhənin qabağında duranda Kərəmi əsməcə tutur, deyir, Fazıl müəllim, mən bu kişiyyə dəyər bilmərəm, əvvələ qorxuram, ikinci də, mən rəssam deyiləm axı... Fazıl əsəribiləşib, Kərəmin üstünə qışqır: ağzın nədi daymayaşən, sən çök, qalanı mənlikdi!

Na isə, Kərəm afişa quasi ilə Leninin sıfətinə əl gəzdirir, müdürüni çağırır ki, baxın, Fazıl yaxınlaşır, altdan-yuxarı düzqətləsəsür, deyir ki, bizim kassir Simona daha çox oxşayır, amma, çara yoxdur, kimdi fikir verən...

Səhər tezən camaat müşəvirəyə gəlir, irəlidə Sadıq müəllimlə qonaqlar, dəstə həyətə girir, katib lövhəyə səri ötərə nəzər salır, içəri keçir, camaat da, dalınca...

Müsavirə bitir, qonaqlar gedəndən sonra, katib Fazılın qolundan tutub, həmin lövhənin qabağına gətirir:

-Ə-, Qasimov, bu kimdir?

Fazıl özünü o yerə qoymur:

-Yoldaş katib, Lenindi, proletariatın rəhbəri!

-Bu niyə bu gündədir, Fazıl?

-Sadıq müəllim, bənd olma, yəqin qazam sərənən şalban dəsiyəndən sonra çəkdirib - yuyunsu, düzələcək vallah!

Sadıq müəllim çox istədiyi dostunun qardaşına daha heç nə demir, sürücüsünü çağırıb tapşırır ki, lövhəni yaxşı-yaxşı yurdutsun,

Şəkli yuyurlar, Lenin düşür əvvəlki halına...

Bir-neçə gün sonra, atamla görüşəndə deyir ki, Əlfə, xəbərin var, Fazılın əla Lenin şəkli çəkməyi varmış, sonra da, hadnisanı təfsilat ilə danişır, saqqanاق çəkib, gülüşürler...

Dördünən də ruhu şad olsun: Leninin, Sadıqın, Əlfinin, Fazılın...

NATO rəhbəri Türkiyəni dəyərli müttəfiq adlandırıb

Yunanistan və Türkiye NATO-nun dəyərli müttəfiqləridir və alyansın rolu iki ölkə arasındakı fikir ayrılıqlarının aradan qaldırılması üçün platforma təşkil etməkdir.

Bunu NATO-nun baş katibi Yens Stoltenberq İngiltərənin "Chatham House" analitik mərkəzinin təşkil etdiyi onlayn seminarında söyləyib.

Alyans başçısının sözlərinə görə, rəsmi Ankara və Afina arasında fikir ayrılıqlarının öhdəsində "dürüst müzakirələrin" köməyi ilə gəlmək olar.

"Biz məhz bunu etdik, məsələn, səhəbət vəzifəsindən gedirdi. Biz NATO-da münəqşəşən şəhərənəkli mekanizmini yarada bildik".

"Bununla Şərqi Aralıq dənizində Türkiye və Yunanistan gəmiləri, təyyarələri arasında hadisələr riski azalır", - o qeyd edib.

Stoltenberq vurğulayıb ki, gərginliyin azalması ehəmiyyətdir, cümlə bu, insan qurbanlarına getirib çıxara biləcək hadisələrin qarşısını almağa kömək edəcək.

O, əlavə edib ki, NATO əsərvəsində münaqşələrin həlli mekanizmi həmçinin Yunanistana və Türkiyəyə əsas fikir ayrılıqları üzrə ilkin danışqları yenidən başlamaga kömək edib.

"Son həftələr və ya aylar ərzində, biz müttəfiqlərin məsələn, Şərqi Aralıq dənizində razılışmadığı zaman da, NATO-nun düzgün istiqamətdə əhəmiyyətli rol oynadığını sübut edən bəzi vacib addımları gördük", - deyib.

MEHRİBAN

Zemfira
Məhərrəmli
yazıçı-
publisist

Edəbiyyata gəldiyi erkən yaşlarından, sonralar isə ədəbi cameəmiz tərəfindən sayıyla qəbul ediləndən üzü bəri oxucuların sevimlisinə çevrilən bir qələm adamı var? Rəşad Məcid! Tənmiş şair-publisist, yazıçı, naşir Rəşad Məcid. Peşəkar redaktor R. Məcidin yaratdığı və onun rəhbərliyi ilə bir qərinədən artıq müddətde nəşr edilən "525-ci qəzet" in bu gün yol yoldaşımıza, həyat bələdçimizə çevrildiyinin də fərqindəyik.

Çağdaş günümüzdə ünlü söz adamları kimi deyərləndirilən bu istedadlı qələm sahibinin yaradıcılığı mövzu və mündəricə baxımından çoxqatlı və rəngarəngdir. Rəşad Məcid imzasının tanıtıldığı poeziya nümunələri, publisistika və nəşr əsərləri, sənət adamları barede esselər həvəsə oxuduğumuz, məraqla izlədiyimiz yazılar, ədəbi mətnlərdir.

Şeirlərindəki incə lirizm,

rəngarəng bedii təsvirlər bu nəzəm əsərlərini daha oxunaqlı edib. Yaradıcılığının ilk dövrlerində çap etdirdiyi "Hələ ki vaxt var" (1993) şeirlər kitabı ilə tanış olan ədəbi ictimaiyyət şairin könüldən süzülən duyu və düşüncələrini, ürəyinən odu ilə yazdığını misraları, fikirləri bəyənmiş, təqdir etmişdi. Gənc şair bu şeirlərlə ədəbiyyatımıza yeni ruh, təravət gətirmişdi. Yaradıcılığının sonrakı illərində söz adının "10 sentyabr" (2004), "Əlvida və salam" (2009), "Dəlicəsinə" (2014), "Çiyəlek qadın" (2014), "Bir də gəlməyəcək..." (2015), "Cığırçıcan" (2015), "Səbəbi sənsən" (2019) adlı kitabları da işiq üzü görüb.

Düşünürəm ki, 80-ci illərin sonu, 90-ci illərin əvvəllərində ədəbi tənqidimizdə qələm adamlarının yaradıcılığına, bədii mətnə daha ciddi münasibət, dovtələb yanaşmanın mövcudluğunu şəraitində R.Məcidin şeirlərinin məraqla qarşılanması, məqbul hesab edilməsi, bir sözlə, ədəbi tənqidin diqqətində olması onun nəzəm nümunələrinin poetik sıqlığı ilə bağlı idi. Bu məraq çəgədəş günümzdə də azalmayıb.

Şairin yetkinliyi ilə seçilən, ədəbi bədii məziyyətləri ilə diqqəti cəlb edən yaradıcılığında qələm sahiblərinin fikrini daim məşğul edən, nə qədər yazılısa da, bitib tükənməyən Vətən mövzusu, həmçinin Qarabağ həqiqətləri yer alır. I Qarabağ məharibəsinin alovlandığı ilk günlərdən canında təper duyan cəsur oğullarımız toparlanıb könüllü olaraq cəbhəyə yollanır, döyüşlərə atıldı. Vətənin öz xilaskarını səslədiyi bir vaxtda söz adamları da qələme sarılır, bu savaşda düşmənlə ölüm-dirim mübarizəsinə qalxan igidlərdən yazıır, onların hünərindən söz açırı. Mübariz, dinamik janr olan, insanları səsleyib, arxasında aparan, nəcib əməllərə sövq edən publisistika həmin dövrdə poeziyanı və nərimizi bir qədər üstələsə də, sanballı bədii nümunələr də ərsəyə gəlirdi. Rəşad Məcidin həmin illərdə yazdığı Vətən şeirləri fikrimizə sübutdur. Namərd, xəyanətkar qonşunun? erməni milletçilərinin fitvəsi ilə başla-

"Qədim dərdlərimin od heykəliyəm..."

Rəşad Məcidin Vətən şeirləri barədə mülahizələrim

yan, onların qoluzorlu havadarlarının dəstəyi ilə gündən-günə alovlanan bu qanlı mühərribə şair ve yazıçılarımızın, o cümlədən əslən qarabağlı olan R. Məcidin də qəlbini göynərdi. Şairin "Xarıbülbül" şeirlində onun Vətən məhəbbəti, yurd sevgisi bütün incəliyi, dərinliyi, həm də ağrı-acısıyla ifadə olunmuşdu:

*Sənilə bağlıdır həyəcanlarım,
Ən rahat anılarım, xoşbəxt anılarım.
Sənin nəgmən ilə qanad aćmışam,
Cənnətə düşmüşəm, göyə uçmuşəm...*

Şeirin sonuncu misralarında şair Qarabağın, Şuşanın simvolu olan xarıbülbülə bir daha üzünü tutaraq, itirilmiş yurd yerlərimizin həsrətini, acı göynəyini dileyə getirir. Doğma el-obasından, isti ocağından didərgin düşən insanların dərdi, qüssəsi, həm də arzu və ümidi həmin şeirin alt qatında belə təsvir edilir:

*Yenə köməyim ol, bu çətin anda,
Tapım o gördüyüüm axarı, bülbü'l.
Qaytar o əvvəlki səadətimi,
Qaytar bəxş etdiyin baharı, bülbü'l.
Gəzim qarış-qarış, addimbaaddım,
O gözəl, o əziz diyari, bülbü'l...
Xarıbülbül!*

Göründüyü kimi, bu əbədi və əzəli mövzuda yazdığı şeirləri müəllifin insani mahiyyətini? daxili aləmini, ovqat və əhval-ruhiyyəsini, dünyabaxışını ehtiva edir. Şair "dərədə möcüze, dağda möcüze" hesab etdiyi gözəlliklər məskəni, mədəniyyət beşiyimiz Şuşanın sanki rəssamətə tablosunu çəkir, sözle mənzərəsini sərgileyir.

Əfsanəvi füsunkarlığı nəzmin gücű, qüdrəti ilə yaradan, doğma yurd yerinə heyranlığını, məftunluğunu ifadə edən şair hələ 1981-ci ildə, 17 yaşında ikən Şuşada yazdığını "Cıdır düzü" şeirlində bu məkanın dahi Üzeyir bəy, Bülbü'l və Azərbaycan poeziyasının zəriflərindən birinin - Xurşudbanu Nətəvanın, habelə bənzərsiz şairimiz Vəqifin yurdunu olmasından qürur duyduğunu vurgulayır.

Bəşəri hissələr,

duygular, müəllifin yurd sevdası qəlbimizi riqqətə gətirir. "Övladın torpağa sevgisi kimi munis bir sevginin" bütün sevgilərdən üstün olduğunu söyləyen şair hələ o illərdə öz narahatlığını, əndişəsini sövq-təbii ifadə edərək, bu yurd yerimizi göz bəbəyi kimi qorumağa səsləyir:

*Göz dikib bu yerə yağılara, yadlar,
Su olub düzündə axa bilməyib.
Nə qədər zirvələr fəth edib Qacar,
Amma bu zirvəyə qalxa bilməyib.
Burda daşları da qoruyaq gəlin,
Hənsi bir daşdasa Vaqif qanı var.
Bura yaddaşdır obanın, elin,
Burda hər bir nəslin öz ünvanı var.*

Adətən deyirlər ki, poeziya ürəyin, nəşr isə daha çox beynin məhsuludur. Belə bir deyim də var: gözündən ağlayan yixılmaz, ürəyindən ağlayan isə

daha çox əzaba qatlaşar. Ürəkdən gələn, köksünə darlıq edən duygularını qələmə alan, aćdıgi ciyirlə, öz yaradıcılıq yolu-riziyle gedən, "uzaq səfərə çıxan" şairlərdəndir Rəşad Məcid. O, Vətən şeirlərində neden söz açmayıb, hansı fikir-xəyalları dileyə getirmeyib, duyu və düşüncələrini incələmeyib? Qarabağın ürəyi olan Şuşanın işgalindən sarsıntı keçirən şair iç dünyasının nisgilini, iztirabını "Göz yaşı" şeirlində bu poetik misralarla ifadə edir:

*Hər itkinin, hər dərdin,
Hər adamın, hər yaxının
çəkisinə uyğun
göz yaşı var bədəndə...
92-də doğma şəhərimin itkisine
üç gün ağladım -
keyləşib qaxaca döndü sol qolum.*

Şairin "Vətən" adlı şeiri onun bu mövzuda qələmə aldığı dəyərli nəzm nümunələrindəndir.

Dərəsi, təpəsi, düzü, dağıyla köksümə, qəlbimə yerləşən Vətən" - deyir Rəşad Məcid:

*Açıb qollarımı qucaqlayaram,
Sixaram köksümə genişliyini.
Çən kimi çökərəm, sutək hoparam,
Bu yurd sinəsində bitirər məni.
Qəlbimə sixilib qaynayır qanım,
Tərsinə kükərəyən vulkan kimiyəm.
Üzümdə daşlaşıb, içimdə yanıb,
Qədim dərdlərimin od heykəliyəm.*

Yaxud "duruşundan əzəmet yağan", "yüz həmləni sinəsində ovub, əridən" sal qaya müəllifin təfsirində doğma yurdun, Vətənin rəmziidir. Şair Vətəni məğrur qayaya bənzədir və belə vəsf edir:

*Bu qayanın kökü dərin, qəməti uca,
Tufanlar da vüqarını sarsıda bilmir.
Yağışların gur selində cimir doyunca,
Şimşəklərin hədəsindən qorxub-əyilmir.*

Bu misralarda hissələr təzədir, qəlboxşayan lirizm öndədir və öz təkrarsızlığı ilə diqqəti cəlb edir. Bu lirik şeirlərin özəlliyi nədədir? Fikrimcə, səmimiyyətində.

Ən əsası odur ki, R.Məcidin şeirlərindəki səmimiyyət, saflıq onun xarakterindən, iç dünyasından, təbiətindən doğur.

Qələm sahibi bizi əhatə edən aləmdə diqqəti çəkən olayların mahiyyətinə varır, nüfuz edir, baş verənlər isteda-

dının gücü, təxəyyülü, iti müşahidəsi ilə münasibət bildirir. Düşüncələrini, geldiyi qənaeti poetikləşdirir. Tarixə düşmüş bütün hərb qovgalarının, məhərribələrin qan-qada, ölüm-itim, ağrıacı olduğunu yaxşı bilən şair şeirlərində birində yazır:

*Davadan nə qaldı? -
Tənhalıq közü,
Atasız övladlar, sarsıntı, kədər...*

Şair intizarında olduğumuz, səbir-sizlikle can atdığımız Qələbəyə mütləq qovuşacağımıza inanır, həyəcan dolu gözənlətilərini dileyə getirir:

*Qan yaddaşım od ələyib duyğularıma,
Əfsanələr cavab təpib sorğularıma.
Bir ığid də tez-tez girir yuxularıma
At belində - döşündə saz, əlində qılinc...*

Müstəqil Azərbaycanımızın

dövlət rəmzlərinə saygı ilə yazılmış, vətəndaşlıq poeziyası nümunəsi olan "Bayraqım" şeirlində mübarizələrə dolu çətin günlərin yadigarı-- üçrəngli, ay-ulduzu bayraqımız şairin ovxarlı qələmi ilə tərennüm edilir, başı bələlər çəkmiş qədim yurdumuzun tarixinə nəzər salınır:

*Səni ən çətin
günlərimdə qorudum,
beynimə hakk edib
ürəyimə sarıdım...
Üç rənginə öyrəndim,
Hücumdan, həmlədən qorudum,
küləkdən, tufandan keçirdim.*

"Sənə təşnəyəm, acam, əlim-qolum yorulsa, dişimlə saxlayacam" deyən şair göz-bəbəyi kimi qoruduğumuz bayraqımızın bundan sonra da daim dalğalanmasını, xalqımızın xoş sabah-lara çıxmasını arzulayır.

Qarabağ savaşından bəhs edən şeirlər, publisistik yazılar yazan Rəşad Məcid deyir ki, azğın düşmən məhərribənin tügən etdiyi 90-ci illərdə nəyə nail olsa da, Vətən sevgimizi, cəsarətimizi, heysiyətimizi, güləbaran edə bilmədi. Hiyləger yağının təxribatlarından cana doyan, işğal altında olan torpaqlarımızı azad etmək istəyi ilə alışib-yanan oğullarımız müdrik Sərkərdəmizin çağırışına səs verib silaha sarılaraq doğma yurd yerlərimizi düşmən əsərətindən qurtardı. İndi əzəmetli bayraqımız düşməndən təmizlənmiş torpaqlarımızda dalğalanır. 44 günlük Vətən məhərribəsi Azərbaycan Ordu sunun nəyə qadir olduğunu, gücümüzü, iradəmizi bütün dünyaya göstərdi. İnsanlığa qarşı əvvəlmiş erməni faşizminin törətdiyi qətlialmlara, soyqırımı cinayətlərinə, terror əmələrinə görə cavabı verilməliydi və bu cavab verildi. Müzəffər Ali Baş Komandanımız, rəşadətli əsgər və zabitlərimiz, sözün əsl mənasında tarix yazdırılar. Bu gün biz qələm adamlarının borcu, amalımız möhtəşəm Zəfərimizi əks etdirən əsərlər yaratmaqdır.

(əvvəli ötən sayılarımızda)

13. Rus ordusunun korlanmasından cəsarətlənən türk hərbi dəstələri təcili təşkilatlılar və itirdikləri bölgələri ard-arda geri almağa başladılar. Eyni zamanda türk komandanlığının (Vehip Paşa) atəşkəs elan edilməsi və sülh danışqlarının aparılması mövzusunda cəhd göstərdilər.

Seym müharibəni dayandurmaq və türklərlə sülh müqaviləsi imzalamaq qərarı verdi.

İlk görüşlər 1918-ci ilin mart ayında Trabzonda baş tutdu. Daşnak fraksiyası Osmanlı sərhədləri içərisində Türkiyə ermənilərinin öz müqəddəratını müəyyən etmək haqqının tanınmasını Seymin tələbləri sırasına bir maddə olaraq (dörd maddədən biri) əlavə etməyi bacardı.

Fəqət bu tələbə türklər o dəqiqə rəsmi cavab verərək Türkiyə ermənilərinin öz

Bu yanaşmanı müdafiə etmək sadəcə beynəlxalq hüquq sistemində yeni və mübahisəli olduğuna görə yox, əsasən türk ordusunun günbəğün güclənməsi və Cənubi Qafqaz ordusunun dağılmaq ərəfəsində olmayı səbəbilə çox çətin idi. Beynəlxalq anlaşmazlıqlarda güc sahibinin haqlı olduğu da sərr deyil.

Bu yanaşmanı müdafiə edə bilməyin bir çətinliyi də heyətin öz içində birliyin olmamasından qaynaqlanırdı.

Gürcülər əvvəlcə Batumi və Acara mövzularında maraqlı olub bölgəni (qismən və ya tamamən) xilas edə bilmək üçün Qarsla Ərdahanı türklərə verməyin tərəfdarı idilər.

Bunun əksində Qars ermənilərə lazımlı idi. Qarsın əldə edə bilməsi üçün biz Acariyada böyük kompromislər etməyə hazır idiş Azərbaycanlılar isə Cənubi Qafqaz Federasiyanın dördüncü (və ya Dağıstanı da hesablaşsaq beşinci) cümhü-

leyhinə idi (yoxsa onlar bu görüşləri hər an dayandırıa bilərdilər). Zaman keçirdi, bizim hərbi gücümüz və müdafiə bacarığımız sürətlə azalır, türklərə isə artırıldı. Biz Trabzonda görüşlər keçirərək yazişmalarla əlləşdiyimiz zamanda türk ordusu heç bir əngəllə qarşılaşmadan irəliliyirdi. Martin sonunda Ərzurumu, aprelin əvvəlində isə Batumini ələ keçirdilər.

Buna rəğmən Seym məğlubiyyəti qəbul etmirdi.

Türklərin Brest müqaviləsində yer alan heç bir şeydən kompromis gedə bilməyəcəkləri işq üzü görəndə Seym öz heyətini geri çəkdi və Trabzon görüşləri kəsildi.

14. Seymdə və federativ hökümətdə lap ilk günlərdən başlayaraq yaşanan daxili anlaşmazlıqlar bu dövrdə daha çox özünü biruzə verdi.

Türklərin uğurları azərbaycanlıları ürəkləndirdi; onların heyəti Trabzonda

və savaşın davam etdirilməsinə qərar verildi. Fəqət bu qərarı həyata keçirmək qismət olmadı, ona görə ki, biz vəziyyətə hakim deyildik, hətta öz taleyimiz belə öz əlimizdə deyildi.

Gürcülərin tərəddüdləri çox çəkmədi. Seymde alman-türk axını zəfər kazandı və bə zəfərin sonunu olaraq 22 aprel tarixində Seym Cənubi Qafqazın Rusiyadan ayrıldığını təntənə ilə açıqladı. Bu münasibətlə gürçü və tatar liderlər Seym toplantısında bəlağətli, duyğulu çıxışlar etdilər. Daşnak fraksiyası isə ayrılmayı qəbul etse də, heç bir çıxış etmədi.

Bizim bu ayrılmamı qəbul etməyimiz asan deyildi. Amma başqa bir yol yox idi. Bizim qarşı çıxmışımızın müqabilində Cənubi Qafqaz Federasiyası dağılacaq, gürcülərlə tatarlar razılığa gelib türklərlə barışacaq və biz tekbaşına qalacaqdıq. Qarşımızda türk ordusu olacaqdı. Rusiya (nə bolşevik, nə də antibolşevik) o

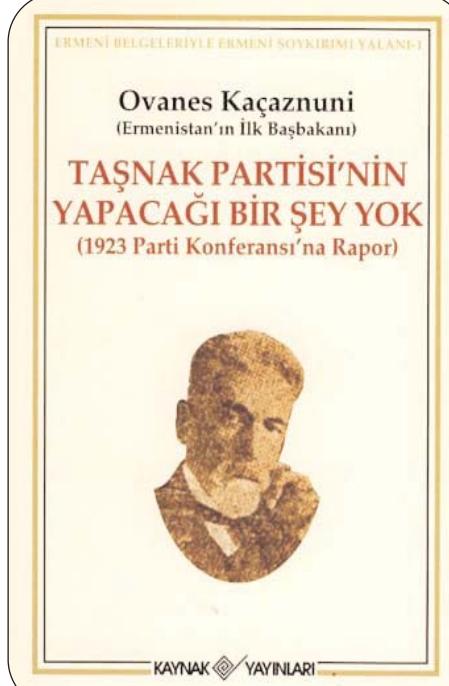
Daşnaksütyun partiyasının edəcəyi bir iş yoxdur - Ermənistanın baş nazirinin 1923-cü il məruzəsi (13-14-15-ci maddələr)

müqəddəratlarını müəyyən etmək mövzusunun Türkiyənin daxili işi olduğunu və heç kimin Türkiyənin daxili işlərinə qarşı bilməyəcəyini ifadə etdilər. Beləcə Türkiyə erməniləri mövzusun bir daha bizim tərəfimizdən gündəmə gətirələcəyi halda belə bu mövzunun müzakirəyə açıq olmadığı mesajını verdilər. Cənubi Qafqazlılar bu mövzunu bir daha gündəmə gətirmədilər. Gündəmə getirməmək-lərinin səbəbi isə aydındır. Çünkü Seymin qərarı ermənilərə qarşı sadəcə bir jest idi, Seymin bu tələb mövzusunda israr etmək kimi bir niyyəti onsuza da yox idi. Gürcülər başlarına lazımsız dərəcə açıq istəmildilər. Azərbaycanlılar tərəfdən yanaşsaq, onlar üçün Türkiyənin mənəfətləri ermənilərin və hətta Cənubi Qafqaz Cumhuriyyətinin istiqbalına nisbətdə dəha vacib idi. Əlbəttə heyətin erməni üzvləri öz istəklərini tatarlara və gürcülərə qəbul etdirə bilmədilər. Ədalət naminə bunu qeyd etmək lazımdır ki, bizim o dövrdəki müttəfiqlərimiz (gürcülər və tatarlar) ermənilərin tələblərini cani-dildən müdafiə etsəydiyilər də, bir nəticə əldə edə bilməyəcəklər. Güc balansı Türkiyənin leyhinə idi, dolayısı ilə kompromis üçün hər hansı bir səbəb yox idi. Bu məsələ biz - heyətin erməni üzvləri - tərəfindən də bilinirdi.

Sərhədlər məsələsi çətin görüşlərə və mübahisələrə mövzu oldu.

Türklər Cənubi Qafqazla Türkiyə arasındakı sərhədin rus bolşeviklərlə imzalanmış Brest müqaviləsi ilə müəyyən edildiyi qənaətində idilər. Eynilə Trabzonda bu müqaviləni müzakirəyə açıq üçün deyil, sadəcə yeni qonşuları olan Cənubi Qafqaz Cumhuriyyəti lə dostluq əlaqları qurmaq üçün gəldiklərini deyirdilər.

Cənubi Qafqazlılar isə Brest müqaviləsini tanımayaraq Türkiyə yönəlməş torpaq kompromisləri mövzusunun Cənubi Qafqaz xalqının səlahiyyətində olduğunu düşünürənlər. Başqa sözlə, Cənubi Qafqaz heyəti Sovet hökümətinin qanuni səlahiyyət sahibi olduğunu (bir tərəfdən bu hökümətin Rusyanın öz içində belə tanımadığı, digər tərəfdən isə böyük müharibə dövründə açıqlanmış xalqların öz müqəddəratlarını müəyyən etmək səloqanı qənaətində Cənubi Qafqazın həqiqi sahiblərinin qanuni olsa belə bir Rusiya höküməti deyil, bölgə xalqlarının birbaşa özlərinin olduğu tələbilə) qəbul etmək istəmirdi.

riyyəti olaraq Acariyada yeni bir Cənubi Qərb Müsəlman Cumhuriyyətinin qurulmasını isteyirdilər. Əks təqdirdə Acariyanın Türkiyəyə bağlanmasıın lazımlığını düşünür, Acariyanın Gürcüstana birləşdirilməsini istəmildilər.

Qars və Ərdahan mövzusunda Azərbaycanlılar bütünlükdə türklərin mövqeyini müdafiə etdilər. Onlar Qarsla Ərdahanı türk torpaqları olaraq tanıydırlar və bu səbəbdən bu bölgələrin Türkiyəyə birləşdirilməsini təbii qarşılıyırlar.

Türklər içimizdəki fikir ayrılıqları mövzusunda həddən ziyadə məlumatlı idilər və buna görə də öz fikirlərində israr edirdilər.

Böyük mübahisəyə səbəb olan başqa bir mövzu da var idi: türklər Cənubi Qafqazın Rusiyadan ayrıldığının elan edilməsini istəyirlər, bizimlə razılaşma imzalanmasının yalnız bundan sonra mümkün ola biləcəyini düşünürənlər.

Cənubi Qafqaz nümayəndələri Cənubi Qafqazın fiziki olaraq ayrıldığını və faktiki olaraq müstəqil olduğunu dönə-dönə vurgulayırlar. Türkər isə çox haqlı olaraq beynəlxalq bir anlaşmanın imzalanma biləcəyi üçün faktiki vəziyyətin kifayət etmədiyini, hüquqi olaraq bir zəminin yaranmasının gərəklili olduğunu və bunun üçün də bəlli rəsmi qərarların yerinə yetirilməsinin məcburi olduğunu ifadə etdilər. Nəticəsiz görüşlər düz bir ay davam etdi. Görüşlərin uzadılması türklərin

türklərə daha uzun müddəti görüşlər keçirmək və ortaq bir hərəkət planı yaratmaq imkanına (bu imkani elbəttə istifadə etdilər) sahib idi. Seymədə azərbaycanlılar türklərin tərəfində olduqlarını gizlətmirdilər. Türkiyənin yanaşmasını müdafiə edərək və inkişaf etdirərək Cənubi Qafqazın tezliklə Rusiyadan ayrılmamasını, Türkiyəyə vacib kompromislərin edilməsini, onlarla razılığa gələrək savaşın dayandırılmasını tələb etdilər. Çünkü müsəlman demokratlar olaraq dini duyğularının türklərə qarşı savaşa aktiv şəkildə qoşulmaqlarını əngəllədiyini ifadə etdilər.

Bir müsavatçı tərəfindən Seym kursusundan dilə gətirilən bu sözlərin Türkiyə ilə savaşın davam etdirilməsi halında Cənubi Qafqaz tatarlarının neinki bizimlə eyni cəbhədə olmaq (ki feilən heç vaxt olmadılar və Türkiyə cəbhəsində savaşmadılar), bizə qarşı savaşa biləcəkləri formada anlaşılması lazımdır.

Gürcülər əsasən Seymin menşevik fraksiyamı kimi tərəddüd etdilər.

Onların arasında iki axın, iki fərqli meyil (Rusiyaya meyillilik və alman-türk meyilliliyi) vardı. Rusiyaya meyilli olanlar Rusiyadan qəti şəkildə ayrılmak istəmildilər, fəqət Brest müqaviləsini qəti şəkildə qəbul edilməz olduğunu düşündürdülər.

İkinci axını təmsil edənlər Rusiyaya qarşı idilər. Gürcüstana yönəlmis rus təhdidini türk təhdidinə görə daha vacib hesab edirdilər. Bu səbəbdən türklərə ortaq nöqtəyə gəlmək üçün maksimum güzəştlər etməyə hazır idilər. Doğrusunu desək, onlar Ermənistanın hesabına kompromislər edərək Acariyanı bütünlükə olmasına da, on azından Batumidini və oradakı limanı xilas etməyi umurdular.

Ermənilər (Seymədəki Daşnak fraksiyası) Rusiyadan ayrılmak istəmir və Türkiyədən də yaxşı bir şey gözləmirdilər. Ermənilər türk hücumlarının silah gücü ilə dayandırılmasının tərəfdarı idilər. Çünkü hamidan daha çox özlərinin (bəlkə də elə sadəcə özlərinin) zərər görəcəklərinə inanır və hələ də hərbi uğur qazana biləcəklərinə ümidi edirdilər.

Aprel ayında Gümrüdə Erməni Milli Məclisi toplandı və bu mövzu gündəmə gətirildi. Bu sərtlərin yazarının orada təqdim etdiyi mərəzəyə rəğmən toplantıda Brest müqaviləsinin rədd edilməsinə

dövrdə istəsə belə bizə yardım edə bilmədilər. Biz sadəcə yalnız deyildik, cəbhə tehlükəsiz deyildi, çünkü türklərə bərabər azərbaycanlıların (bəlli olmazdı, Axıkkala, Lori və Pəmbək ələ keçirtmək üçün bəlkə gürcülərin də) üstümüze gələcəyi aydın idi. Cənubi Qafqaz Federasiyasına hamidan çox ehtiyacı olan biz onun dağılması istəmədik. Bax, bu səbəbdən qonuşlarımıza uydug.

15. Aprelin 25-i Qars məğlub oldu. Həc savaşılmadan, Ona görə ki, qalanın türklərə təslim edilməsi mövzusunda Tiflisdə təlimat gəlməmişdi. Bu xain təlimat bizi dən xəbərsiz olaraq göndərilməmişdi və xalqın böyük reaksiyasını gördü. O gün Federativ Cumhuriyyətin taleyi nazik ipdən asılı idi.

Amma artıq olan olmuşdu. Bizim ən vacib strateji məntəqəmiz olan Qars qalası artıq türklərin əlində idi. Tərəddüdlərə yer yox idi. Seym hərəkət nöqtəsi olaraq Brest müqaviləsini qəbul etdi. və Trabzonda kəsilməş görüşlərin davam etdirilməsinə qərar verdi.

Görüşlərin yeni mərhəlesi mayın ilk günlərdə Batumidə (o tarixə göləndə türk oraya artıq yaxşıca yerləşmişdilər) başladıldı. Bu dəfə türklər fərqli bir dillə danışındılar.

Brest müqaviləsi onları artıq qane etmirdi. Trabzon görüşlərindən sonra yenidən qan töküldüyü və bunun təzminatı tələb etdilər. Əsasən Ermənistan torpaqları hesabına yeni kompromislər tələb etdilər.

Uzun və yararsız görüşlər yenidən başladı. Bir neçə ay əvvəl Trabzonda adını belə eştirmək istəmədik Brest müqaviləsi indi bizim tək istəyimiz halına gəlməmişdi. Fəqət türkləri razi salmaq mümkünüzdür idi. Boğazımızdan yaxşıca yapışmışdır və buraxmaq istəmirdilər.

15 may tarixində türk dəstələri Arpaçayı (Brest müqaviləsinə görə bura sərhəd idilər) keçərək bir neçə saat içində Gümrün işğal etdilər və Qarakilsəyə tərəfə hərəkətə keçdilər.

Dözülməz vəziyyət yaranmışdı. Gürcüstənin və Cənubi Qafqazın paytaxtı olan Tiflisdə təhdid altında idilər. Batumidə davam etdirilən görüşlərdə isə irəliləyiş yox idi.

ardı var...

Dilimizə uyğunlaşdırın:
Eminquey

Elövsət BƏŞİRLİ(əvvəli ötən şənbə
sayımızda)

O, əsəbi halda əllərini yellədi. Mən öz fikrimi bildirdim:

- Belələri həm də düşmən dəyirmanına su tökürlər...

Elgünəşin əsəbdən səsi titrdəti:

- Bu ona bənzəyir ki, nankor övlad öz ata-anasını, əsil-nəcabətinə danır.

Birdən cib telefonum zəng çaldı. Dürdənə idi. Səsindən hiss etdim ki, narahatdır. Dedim ki, prezident aparatında səhbətdən sonra Elgünəşlə bulvara çıxmışq. Elə bil daha da həyəcanlandı. "Bu qaranlıqda nə vacibdir, tez evə gəlin" dedi.

Elə bu dəm Elgünəşin cib telefonu səsləndi. O, sakitcə qulaq asıb, mənə üz tutdu:

- Elə bil evdəkilər sözü bir yere qoyublar, - dedi, - görəsən nə olub?

- Nədənsə biz sarıdan narahatdırılar.

Ətraf qaranlığa büründükə dənizkənarı parkda istirahət edənlərin də sayı azalırdı. Bu, məni təccübəldəndirdi. Həmişə, xüsusile bürkülü yay axşamları bulvarda adam elindən tərəfmək olmurdu. İndi isə adamlar evə tələsir, qaranlıqda qalmaq istəmirdilər. Niyə, nə üçün? Elgünəş elə bil fikrimi gözlerimdən oxudu.

- Son vaxtlar axşam düşən kimi şəhərdə əl-ayaq çekilir. Bakı gecələri təravətini itirir elə bil.

- Ona görə ki, şəhəri gecələr nura boyayan, çıraqban edən işıqlar yanır. Bir dən arxaya bax, vaxtılış şəninə nəğmələr qoşulan Bakı indi zülmət içindədir. Təkcə bulvarın işıqları yanır. Bir azdan bunlar da sənəcək, göz-gözü görməyəcək.

- Odur ki, qasqaralan kimi adamlar evlərinə tələsir, sənki təhlükədən qaçırlar. Axi, eşidirlər, gecələr nələr baş verir.

- Görünür evdəkilər də buna görə narahatdırılar.

- Tək buna görə yox. Ürəyimə damıb ki, yenə zəng eləyib hədələyiblər. Evdəkilər neyləsin axı...

...Evə çatan kimi Dürdənə xəber verdi ki, yenə zəng eləyib ağızlarına gələni deyiblər.

"Kişinin səsi yuxarılardan gəlir, qaramıza deyinir, indi də dostuya bulvari seyrə çıxb, - deyə qalın səs elə salıb, məsxərəyə qoymuş, sonra isə səsinin tonunu artıraraq hədələmişdi, - ona de, aglinı başına yiğib cizma-qarasına nöqtə qoysun, olmasa özüne nöqtə qoyulacaq, göndərilecek o dünyanın bulvarına, ha, ha, ha..."

Dürdənə nigaran baxışlarını gözlemi zillədi. Başını sinəmə qoyub ağlamsınaraq yalvardı:

Qurban olum, özünü gözlə. Bunlar qan-qan deyirlər.

Mən ona təsəlli verib zahirdə özümü toxraq, sakit göstərməyə çalışsam da, içim od tutub yanındı, ürəyim dö-

QANLA SUVARILAN AĞAC

(Povestdən hissələr)

*"Azadlıq ağacı qanla suvarılmasa, çiçək açıb bar verməz".***Sen Jüst****Fransa inqilabının məşhur xadimi**

mür, sinəmdə quş kimi çırpinirdi. Başının ağırsından gözlərimi aça bilmirdim. Az sonra yerimə girib özümü yatmış kimi göstərsem də, yuxum əşən çəkilmüşdi...

Gecənin zülmətində bir həqiqət mənə gün kimi aydın oldu: bizi hədələyənlərin arxasında telefonda danişanın ağızından qaçırdığı "yuxarı" durmuşdu. Demək, indi qədər baş vərən siyasi qətllerin, cinayətlərin təşkilatçısı da yuxarı - mərkəz idi: vəzifərindən dördəlli yapışib, var-dövləti itirmək qorxusundan hər cür cinayətdən çəkinməyənər! Bu dəhşəti törədənlərin, müxtəlif behanelərlə maskalanınlar mənfur sıfetlərini yuxusu qaçmış gözlərimlə gecənin zülmətində sanki aydın gördüm...

Ertəsi gün Elgünəşlə bu barədə səhbətimiz oldu.

- Gecəyəri bizə də zəng elədilər, - dedi, - dəstəyi götürdüm. "Hə, yata bilmirsən? Xanımına demişik, özün də aç qulağını eşit. Ağlınu başına yığ, cizma-qaralarına nöqtə qoy. Böyüklerin sözünə bax, məsləhətinə qulaq as. Onda rahat yatarsan. Yoxsa o dünyalıq olacaqsan".

Elgünəş alnını ovuşturdurub:

Səs mənə tanış gəldi, - dedi, - bilərkən boğuq, xırıltılı danişsa da, tanıdım. Yuxarıda böyük rütbə veriblər ona. Əlinin altında quldur dəstəsi əmrinə müntəzirdir. O da yuxarının göstərişine bənddir.

Susub fikre getdi. Yol çəkən gözləri mənə zilləndi:

- Sən haqlısan. Bu natəmiz əmələrin təşkilatçıları elə bil pərdə arxasında gizlənib maskalanıblar. Ona görə də cinayətlərin üstü açılmış. Nə qədər adam girov götürürərlər, qətllər törədərlər? Zəng edirlər pullu, varlı ataya ki, gözünün ağı-qarası tək oğlun bizdədir. Bu qədər verməlisən, səsini də çıxarmamalısan. Vay onda düşür ki, deyilən məbləğ vaxtında çatdırılma, ya deyiləndən əskik ola, ya da sərr açıla, səsküy qopa! Başkəsənlər elə qəddarlıq eləyirlər ki, başqalarına görkələr. Müsibət ondadır ki, yuxarılar, güc qurumları özərini bilməzliyə, görməzliyə vururlar, üstəlik paylarıni alırlar.

Mən matı-qutu çəkilmiş halda:

- Dəhşətdir, - dedim.

- Yuxarılar üçün ən dəhşətliyi bu sərrin açılmasıdır. Ona görə də zəng elədirib hədələyirlər, arvad-uşağı qorxudurlar ki, bu sərr mətbuata sızmasın. Onlar cizmaqara deyəndə buna eyham vururlar. Adam odla su arasında qalır: yazım, necə yazım, yazmayım necə yazmayım?

- Aşıq demişken, desəm öldürərlər, deməsəm ölləm.

Elgünəş acı-acı gülümşündü:

- Hər iki halda sonu ölümdür, - dedi, mənim fikrimcə, həqiqəti deməliyik, nəyin bahasına olur olsun. Ancaq hələ tələsməyək, görək yuxarıdakı səhbətimizin nəticəsi necə

olacaq, hansı tədbirlər görüleceklər. Əgər nəticəsi olmasa, silsilə məqalələrə özüm yekun vurub sözümü deyəcəyəm.

***

Elgünəş ölkədə böyük əks-səda doğuran, yuxarıları narazı salan silsilə məqalələrlə bağlı yekun sözünü deməye tələsmədi. Bu mövzuda redaksiyaya gələn oxucu məktublarını dərc etdi də, sonu gözləməyə üstünlük verdi. Həmişə olduğu kimi mənimlə dərdləşib ürəyini açdı: "Görək axırı nə olur? Yuxarıda qaldırdığımız məsələlər necə həll edilir?"

O, adəti üzrə səbrlə, təmkinini pozmadan yuxarıdan cavab gözləyir, bu barədə oxuculara məlumat verməyi məqsədəyən sayırdı. Mərkəz isə susurdu. Elə bil qurbağa gölünə daş atmışdır.

Nəhayət, baş redaktor özü zəng etdi, lakin qaneedici cavab almadı. Bir qədər gözlədikdən sonra silsilə yazılar yekun vuran sözünü dedi, çox tutarlı publisistik məqale yazdı.

Məqalə səda, səlis, oxunaqlı dildə, eyni zamanda çox sərt, kəskin publisistik üslubda qələmə alınmışdı. Mənim qənaətimə görə yalnız Elgünəş kimi böyük ürək, dərin bilik, dəmir iradə sahibi, elinə, torpağına bağlı, vətənini bütöv, xalqını azad görmək isteyən əsl insan - vətəndaş bu çox cəsarətli addımı ata bilerdi. Zamanın irəli sürdüyü suallara o, cavab verə bilerdi: "Biz hara gedirik? Bu yol bizi hara aparır? Zülmətə bürünən məşum gecədə sovet silahlı qüvvələrinin xalqın başına gətirdiyi müsibət ibret dərsi olmadımı?" "Azadlıq ağacı qanla suvarılmasa, çiçək açıb bar verməz" deyə əliyəlin "kütleni qırğına verənlərin heç burnu da qanamadı. Onların azadlıq mübarizlərini meydanda ölüm püşkürünen tanklarla üzbüüz qoyub birdən-birə yoxa çıxmaları nə tez unuduldu? Zamanın sərt sınağında xalqa xəyanət edənlərə hakimiyyəti etibar etmək olarmı? Bu suallara xalq özü cavab verməli, seçkilərde sözünü deyib, seçimini etməlidir! İqtidara ancaq seçki yolu ilə gəlmək olar. Od içində yanın cəbhədən arxaya gətirilən hərbi qüvvələr, hədə-qorxu, zor və terrorla yox! Diz çökdürlən xalq ayağa qalxmalı, öz sözünü deməli, seçimini etməlidir!"

Xülasəsi xarici radiostansiyaların efrindrə səslənən bu qeyri-adi məqalə ölkənin siyasi ab-havasına ciddi təsir göstərdi. Sanki tünd qara rəngli pərdəni qaldırdılar. Ölkənin özü boyda səhnəsi göründü. Pərdə arxasında gizlənənlər bu qeyri-adi səhnədə tamaşaçılarla üzbüüz qaldılar. Onların ciddi-cəhdə xalqdan gizli saxlamağa çalışdıqları sirlər faş oldu.

"Dünya səhnədir, insanlar aktyor" kələmi istər-istəməz yadına düşdü. Ancaq bu başqa səhnə idi, aktyorları və tamaşaçıları da bambaşqa!...

Redaksiyaya məktubların ardi-arası kəsilmirdi, ikiləri hədələrdən, təhqir-

lərdən qorumaq üçün telefonu tez-tez xətdən ayırir, cib telefonlarını da seyrək işlədirdik. Biz sükut, dözülməz gərginlik içində idik...

***

O dövlət çiçəklənərdi ki, onun ya hökmdarı filosof olsun, ya da filo-sofları hökmdar.

PLATON

Baş redaktorun məqaləsindəki tənqid yuxarılar inanılmaz sükutla qarşılıdlılar. Başları seçkilərə qarışmışdı. Etiraz edib hay-küy salmaq onlara xeyir vermirdi. Qulağımıza çatmışdı ki, bizimlə "haqq-hesab çəkməyi, məsələni çürütməyi" seçkilərdən sonraya saxlayıblar. Əvvəllər iqtidarla bir cəbhəbə olan, indi isə ayrı-ayrı partiyalarla liderlik edən keçmiş dostlar isə siyasi rəqib kimi məqalədəki faktlara əsaslanıb onları tənqid atəşinə tuturdı. Seçkilərdə üstün gəlmək üçün nələr eləmirdilər? Hər cür saxtakarlığı əl atır, bir-birlərinə böhtanlar yağıdır, sabiq cəbhədaşlarını rüsvay edirdilər.

Belə bir gərgin vaxtda bu mövzuda felyeton yazdım. Qədim, çox ibretəmiz bir rəvayətdən istifadə etdim. Rəvayətə görə meşənin heyvanları bir yere yiğişib özərini başçı seçmək istəyirlər. Əvvəl filin, ayının, canavarın namızədliyini müzakirə edirlər. Deyirələr fil meşədə bütün heyvanlardan nə-həng, güclü olsa da çox ləngidir. O, hərəkətə gəlib tərəpənənəcən meşədə aləm bir-birinə qarışar. Özü də heç kimini saymır, yiğincəğimizda da iştirak etmir. Ayı güclüdür, amma tənbəldir, qışda elə hey yatır. Hələ də ayılmayıb ki, seçkiyə qatılsın. Canavar faydasız, qəbilebaz, qohumcanlıdır. Öz sürüsü ilə gəzir, ovunu təkçə onlara bölüşür. Yene sürüsü ilə harasa gedib, yiğincəğimizi da saymayıb. Xeyli mübahisədən, müzakirədən sonra qərara alıllar ki, meşənin sultəni şir seçilsin. O, həm güclüdür, həm də çevik, zirək, eyni zamanda nisbətən ədalətdir. Başçı cavan şir olmalıdır ki, bir hadisə baş verəndə özünü dərhal yetire bilsin. Müxalifətdəkələr etiraz edirlər, deyirələr ki, cavanın təcrübəsi olmur. Naşı başçı sehvə yol verər. Bunun da çarəsini tapırlar. Deyirələr cavan başçıya məsləhətçi seçək. Bir quş uçuraq, hansı heyvanın başına qonsa, olsun məsləhətçi. Müxalifet yenə razılaşmır. Deyirələr ki, quş qorxusundan güclü heyvanın yox, zəifin başına qonar. Zəifdən də meşə sultanına məsləhətçi olmaz. Birdən üçub dovşanın başına qonar. O da canının hayına qalan heyvandır. Bir hadisə olan kimi göz qırpmında qaçıb aradan çıxacaq. Yox, əger tulkünün başına qonsa, vay halimizə. Tulkü hiyələgərdir, yalnız özünü düşünür. Hiylə işlədib başçının qılığına girər, meşədə elə intriqa, vəlvələsalar ki, günümüzü göy əski bükər.

(ardı var)

Birinci Qarabağ Savaşında İran topçuları

Keçən ilin sentyabr 27-də başlanan ikinci qarabağ savaşı Azərbaycanın tam qələbəsi ilə başa çatdı. Otuz illik danışçılar prosesində Ermənistən nail olmaq istədiklərinin heç birini əldə edə bilmədi. Dağılıq Qarabağ statusunun müəyyən edilməsi məsələsi tarixin arxivinə getdi. Dağılıq Qarabağda yeni erməni dövlətinin yaradılması planları pozuldu. Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu canı, qanı bahasına ermənistən ordusunu məglubedilməzliyi barədə illərdir formalasdırılmış mifi 44 günə dağdı, bütün qüvvələri Azərbaycan xalqının iradəsi ilə hesablaşmağa vadar etdi. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa olundu. 44 günlük müharibə kimin kim olduğunu ortaya qoyma. Azərbaycan xalqı dost-düşmənini kim olduğunu bir daha bildirdi.

Prezident İlham Əliyev 44 günlük müharibə dövründə ermənistən dəstək verməyən ölkələrə bir daha təşəkkürünü bildirərək, İran İslam Respublikasının dəstəyinə xüsusi diqqət yetirdi. Bu ilin yanvarın 4-də Yeni Azərbaycan qəzetiinin baş redaktoru, Milli Məclisin deputati Hikmət Babaoğlu Azərbaycan-İran münasibətlərinə xüsusi diqqət ayıraq demişdir: "İran bizim üçün sadəcə qonşu ölkə deyil, həm də qardaş ölkədir. On son Vətən müharibəsi hadisələrində də biz gördük ki, İrandakı qardaşlarımız bizimle necə həmrəylər nümayışı etdirdilər. İranın dövlət rəsmiləri en yüksək səviyyədə dəfələrlə Azərbaycanın ərazi bütövlüğünü dəsteklədiklərini bildirdilər. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev isə İran sərhədini dəstəkliyənən dəsteklədiklərini göstəricisidir. Bu vaxta qədər olduğu kimi bundan sonra da

Azərbaycan-İran münasibətləri

"en yüksək səviyyədə olacaq". 44 günlük müharibə dövründə Azərbaycan Prezidenti xarici mətbuata müsahibələrində də
İranla bağlı bəzi jurnalistlərin təxribat xarakterli suallarını cavablandırarkən İranın öz təşəkkürünü bildirmişdir. 44 günlük savaşda İranın Ali dini lideri Ayetullah Seyid Əli Xamenei və Prezident Həsən Ruhani bəyanət verərək, bütün erməni qoşunlarını Azərbaycan ərazisindən çıxarılmamasını tələb etdilər. Azərbaycan Respublikasının siyasi politoloqlarının əksəriyyətinin ümumi fikri belə idi. "İranın mövqeyi kifayət qədər qənaətbəxş və haqqın, obyektivliyin tərəfində olan mövqeyidir. İran Türkiyə ilə birlikdə bölgənin en böyük dövlətlərindən bəri dir. İran beynəlxalq proseslərə təsir güclü olan dövlətdir". Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi, xarici siyaset məsələləri şöbəsinin müdürü Hikmət Hacıyev, Prezidentin Hərbi Məsələlər üzrə müşaviri, general Məhərrəm Əliyev İranın birinci qarabağ savaşında Azərbaycana hərtərəfli dəstək verməsini və hətta İranlı hərbiçilərin ermənilərə qarşı döyüşməsini yüksək qiymətləndirmişdir.

Prezidentin köməkçisi Hikmət Hacıyev İran telekanalına verdiyi müsahibəsində İranın humanitar yardımından və İran topçularının birinci qarabağ savaşında Azərbaycana göstərdikləri köməyini bir daha yada salaraq demişdir: "Birinci Qarabağ savaşında Azərbaycan çətin durumda idi, bir milyon qaçqın və köçkünlər var idi. Azərbaycana ilk yardım uzadan ölkələrdən biri də İran İslam Respublikası oldu. Füzuli, Zəngilan, Qubadlı, Cəbrayıllı rayonlarının işğalı zamanı ermənilər tərəfindən məkrili plan görülmüşdür. Onlar Füzulidən girdək Cəbrayıllı-Füzuli yolunu kəsmişdir. Qubadlı və Zəngilan blokada şəraitinə düşmüşdür. Onların məqsədi orada yaşayış 400 min insanı qırmaq və məhv etmək idi. O zaman İran topçuları hətta müdaxilə etdilər. Onların müdaxiləsi olmasaydı, 400 min insanın bəlkə biri sağ qalmayacaqdı. Arazin üzərində humanitar körpü açıldılar, biz o insanları xilas edək. Qardaş İranın o dövrdəki rolunu biz unutmamışq.

(ardı 15-ci səhifədə)

Günel Natiq

"Günəş üzlü qadınlar"

"Qadın öz potensialını tapmalı, onu inkişaf etdirməlidir və yalnız bundan sonra onu gözəl gələcək gözləyir". Düşünürəm ki, filosof Oşonun bu fikirlərini yaşıçı Naringül Nadirin yeni "Günəş üzlü qadın" kitabının mahiyətiñə aid etmək olar. Kitabdakı hekayələr qadın ruhunun azadlığı və əsarətindən boy alıb.

Yazıcı kitabı bir hekayəsinin adı ilə - "Günəş üzlü qadın" adlandırıb. Əslində bu adı demək olar ki, kitabdakı hər hekayəyə başlıq seçə bilərik, çünkü hər hekayədə bir günəş üzli qadın var; sevən, inanan, ruhunu bəsləyən, yol gözləyən bir qadın.

Hətta bu qadınlar

öz qəhrəmanlarını tapmaq üçün uzaq- uzaq yollara çıxmışdan da qorxmurlar. Bəlkə ona görə də bir məqamda Qadın öz yarını nağıl qəhrəmanına bənzətmək istəyir, hər şəyden çox dəyərləndirən, cesur bir qadın id. Və on böyük bərəati qadın olması idi. Naringülün qəhrəmanları bu düşüncənin içinde bütövləşən qadınlardır.

"Başlandı... Bir bəhanə tapıb uzaqlaşmaq gərəkdir, elə etmək lazımdır ki, xətrinə də dəyməsin. Nə mənası var, onsuz da hər şey yarımcıq qalacaq. Yarımcıq heç nə istəmirəm, mənə bütöv həyat lazımdır. Romanımı tamlamamaq üçün lazımdır".

Kim bılır, bəlkə bu roman da bəhanədir. Əslində yarımcıq olan roman deyil, Qadının öz həyatıdır, arzularıdır. Emosional ehtiyatları təmin edilməyən qadın özünü yarımcıq hiss edir; daxili tarazlığa nail olmaq, özüylə barışmaq və bəlkə də özünü bağışlamaq üçün üçüncü qüvvəyə- sevgiyə ehtiyac var.

Axi qadınlar nə istəyir? Deyilənə görə, hətta Freydə bu sualın karşısındakı naçar qalıb və özüne haqq qazandırmaq üçün qadılara cürbəcür xoşagelməz anımlar yükliyib. Və bu fikri dilo gətirib ki, qadın kişinin məlik olduğu fiziki xüsusiyyətlərdən məhrum olmuş, hansısa mənada yarımcıqlığa məruz qalmış bir adamdır. Bəlkə də bu fikirdə "Qadınlar nə istəyir" sualının açarı var.

Naringül qəhrəmanları duyğusal, incə ruhlu qadınlardır. Onlar ehtiyac duyduğuları xoşbəxtliyə şansı olduğuna ümidiyedən, amma səsinə boz divarlarında öks səda verdiyi professordur, ayrılmamaq üçün sevgilisi ilə intihar etmək ki mi dəlicə bir arzusu olan saf bir qızdır, evdə özünə qurduğu dar ağacından qaçmaq üçün çıxdığı yolda özünü kəşf edən "uğur böcəyi"dir...

ONU yalnız insan tapanda anlayır. Nazim Hikmətin dediyi kimi, okeanları görmek yox, yaşamaq lazımdır.

Və nə nə qədər ki, "ONU" tapmamış, özünü dənizdə yelkənsiz qayıq kimi hiss edirən.

"Məni qınama tanım, axısan heç vaxt qadın olmamı-

sən", Marina Svetayeva deyirdi. Svetayeva stereotiplərden uzaq, şəxsi azadlığını hər şəyden çox dəyərləndirən, cesur bir qadın id. Və on böyük bərəati qadın olması idi. Naringülün qəhrəmanları bu düşüncənin içinde bütövləşən qadınlardır.

Onlar sevir, inanır, mübarizə edirlər.

Qadın- bütün həyatını elmə həsr edib seviləmöyi toxirə salan, sonradan xoşbəxtliyə şansı olduğuna ümidiyedən, amma səsinə boz divarlarında öks səda verdiyi professordur, ayrılmamaq üçün sevgilisi ilə intihar etmək kim dəlicə bir arzusu olan saf bir qızdır, evdə özünə qurduğu dar ağacından qaçmaq üçün çıxdığı yolda özünü kəşf edən "uğur böcəyi"dir...

Kitabi oxuduqca

düşünürəm ki, yazıçı ilə onun qəhrəmanları arasında bir "qadın həmrəyi" var. Onları sevir, qoruyur, bərəat verir. İç dünyasının dərinliklərinə nüfuz edir, qadın psixologiyasının gizli tərəflərini məharətlə açıqlayır.

Bu hekayələr qadın- kişi münasibətlərinin mürəkkəb tərəflərinin yozumuna yönəlib. Və biz görürük ki, qadınla kişi arasındakı qarşılurma əsində qadının öz daxili təbəllüatlardır. Qadın əsində

kişini deyil, özünü sorğulayıb, onunla deyil, öz şübhəliyələ dənişir, kişini deyil, öz xəyallarının qəhrəmanını gözləyir. Bəlkə də instinctiv olaraq özünü gözlənilən mənəvi təhlükələrdən qorumaq isteyir beləcə. Ona görə də onun hissələrini bəzən qarşı tərəf anlamaq iqtidarında deyil.

Və bəlkə də ona görə ki, qadın üçün həyatı onun daşıyan bir məsələ kişilər üçün elə bir əhəmiyyət kəsb etmir.

"Axi mən çox şey istəmirəm. Sevib sevilmək istəyirəm" bir məqamda deyir Qadın. Bu arzudan təbii nə ola bilər? Və eyni zamanda, daim dəyişən dünyada iki insanın bir birinə bağlı olmağından qeyri-mümkin nə ola bilər?

Yazıcı işə qadınlarının

həyatını anlatmaqda, yol gözəlməkdə, onların arzularını, xəyallarını qorumaqda davam edir. "Yolda" hekayəsində qadın və kişi psixolo-

Naringül Nadirin qadınları xarakterə müxtəlifdir. Kimi gözəldir, kimi ağıllıdır, kimi sadəlovhdür. Amma bu qadınları birləşdirən bir özəllik də var.

Onların hamısı cəsur qadınlardır. Bu qadınlar heç bir halda zəif deyillər. Onlar qətiyyətten teslim olmayı, xoşbəxtliyi uğrunda mücadilə edən qadınlardır. Filosoflar deyir, yalnız azadlığı dərk edən insan həyatı və kainatı dərk edə bilər. Bəlkə ona görə heç bir vəziyyətdən asılı olmayaq bu qadınlardan həyat eşqinin ətri gəlir. Hətta özünü payiza bənzədən qadın bələ görməzdə yazın dolu, parlaq rənglərinə bürüñür.

Naringülün hekayələrində

təbiət də qadın cinsini ehitiya edir. Qadın və təbiətin harmoniyası kişi və qadın münasibətlərini ahəngdar edir. Sanki təbiət də qadını dəstəkləyir, onun arzularının qoruyucusuna çevirir. Təbiət və insan ruhu qadın obrazlarında bütövlüşür.

"Ağrı" hekayəsində Naringül Nadirin sanki zamanı qabaqladığını və yazıçı intuisiyası ilə olacaqları öncədən gördüğünün şahidi olurq. Ya da mən öz müəllifini qabaqlayıb, onun şüuraltı ağrılara bələdçilik edib.

Davadan gələn oğlunun yaralarını sarıyan və özü də həmin ağrılara bələnən ana həm doğmadır, həm də bəşəri.

Naringül Nadirin "Günəş üzülu qadın"ları uydurma deyil, həyatıdır, gerçəkdir. Hər birimizdə bu qadınlardan nəsə var. Amma onlar həyatı olduğu qədər də nağılvəri qəhrəmanlardır, çünkü ideal eşqə, sevginin bütün problemlərin həlli olacağına inanırlar. Onlar üçün sevgi həya, su kimi bir ehtiyacdır. Müdrik Oşonun fikirlərini xatırlayram. "Qadınları anlamaq yox, sevmək lazımdır".

"Sevgi elə bir teoremdir ki, onu hər gün isbat etməli"- sevdiyimiz film qəhrəmanı baron Münhauzen belə deyir.

Bəlkə də bu fikir bir aksiomdur; elə bir aksiom ki, isbata ehtiyacı yoxdur.

Uzaq bir kənddə Oşodan, baron Münhauzendən, hər cür teoremlərdən, aksiomlardan xəbərsiz ömür sürən qırımızı paltarlı, qara taleli Güllü də şüuraltı olaraq bu teoremin isbatını gözleyir...

Bədii əsərin bir vacib şərti də var. Yazıçı özünü qəhrəmanın yerinə qoymamışdır, ona çevriləməli, ona nəsə verməli və almmalıdır. Naringül Nadir və onun "Günəş üzülu qadın"ları kimi...

ƏDALƏT •

6 fevral 2021-ci il

Müsahibimiz gənc yazar, "525-ci qəzet"in əməkdaşı, ADMİU-nun mətbuat katibi Şəhan Müşfiqdir.

- Yaxşı mənada təcəccübləndirməyi bacarırsan. Əksəri olmasa da, bir çox gənc xanım bir neçə ortabab, daha doğrusu, özünü intellektual göstərməyə çalışın yazısının qəzet səhifələrində dərcindən, haqqında 5-10 nəfərin tərifindən sonra "qlamur havalarına" girir. Səndə isə bu olmadı. Belə desək, işgüzərlığın, yaradıcılıq möhsuldarlığın artdı.

- Dediym halların mən də şahidi olmuşam. Mənəcə, bu məsələnin açar nöqtəsi elə sənin dediyin "özünü intellektual göstərməyə çalışın" ifadəsində gizlənib. Bəlkə hansıa həmkarlarımıza elə bir istəyi, arzusu olub, amma mən heç vaxt belə bir "yoxluq" yaşamamışam. Ədəbi mühitə, jurnalistikaya da özümü intellektual göstərməyə, ya da adımı tanıtmağa gəlməmişəm. Mənim işim, istəyim, ehtiyacım, arzum yazmaq olub həmişə. Evinde də yazmışam, redaksiyada da, yol gedəndə də, tədbirdə də, hətta toyda da (gülür). Yazmadığım vaxtlarda da yazı haqda düşünmüştəm. Ədəbi mühit, xüsusən, "525-ci qəzet" mənə yazmaq üçün meydən verdi sadəcə, yəni, nə qədər istəyirsən, nədən istəyirsən yaz. Mənim də dərdim yazmaq idi deyə, yazılarım çap olunduqca, rəğbat və tərif gördükce, sən demiş, işgüzərlığım və məhsuldarlığım artdı.

Burda yetişdiyim mühitin, aldiğim tərbiyənin də rolu ola bilər. Mən sadə insanların qızıymam, sadə ailədən gəlirəm. "Sadə" deyəndə təkcə, maddi vəziyyəti, cəmiyyətdəki statusu nəzərdə tutmuram, xarakter etibarıyla valideynlərim də sadə, işgüzər, zohmatkeş insanlardır. Gözümüz açandan hər ikisini işləyən görmüşəm. Atama hərdən zarafatla "işkəlik" deyərlər. İşində uğurları, vəzifəsi artdıqca daha çox, daha ciddi çalışardı. Mənim iş həyatım başlayandan sonra bu cəhətdən ona oxşadığım məlum oldu.

İkinci tərəfdən isə heç vaxt tərif yoxluğu çəkmemişəm ki, iki təriflə "baş gicələnməsi" yaşayım. Orta məktəbdə də, ali məktəbdə də, yaşadığım mühitdə də həmişə rəğbat görmüşəm, müəllimlərim tərifindən tərif etmişəm. Belə desək, həmişə "xalxin qızı" mən olmuşam (gülür). Əgər yeniyetmə, yəni, nisbətən çılğın və təcrübəsiz vaxtlarında təriflər mənə dəyişmədi, yolumdan kənarlaşdırıa bilmədi, indidən sonra da dəyişmərəm yəqin ki.

Həqiqətən də fərqində olmadan şeirlərimdə nağıl motivləri olduğuunu gördüm,

- "Şahanənin nağılı". Bəzilərinin dediyinə görə bu ad bir qədər şablon və daha çox həvəskarlığının yaratdığı ada bənzəyir.

- Həvəskaram da... Poeziyada heç zaman iddiyalı olmamışam, olmayıcam da. Baxmayaraq ki, ilk qələm təcrübələrim şeir olub, şablon səslənsə də, usaqlıqlan şeir yazmışam. Amma heç vaxt özümü şair kimi təqdim etmemişəm. Mən yazıçı, jurnalistəm. Çoxu isə şair kimi tanır. Bəlkə də şeiri oxumaq daha rahatdır, da şair dəha çox yadda qalır deyə, bilmirəm. Mənəcə, şeir ovqat məsələsidir. Nə vaxtsa hansıa hissələr yaranır və o, misralara çevrilir. Aylarla yazmadığım da olur, bir gündə iki şeir yazdım da. Şeirlərimi sonradan redaktdə də etmirməm. Sanki ilkinliyini, təbiiliyini pozmaq qıymıram. Həmin an onu hiss etmişəm, yazmışam. Buna görə şeirlərimi unuduram da. Hərdən hansıa şeirim qarşımı çıxır, oxuyuram və mənə yad təsir bağışlayır, sanki bunu mən yox, başqası yazır. Cənki artıq o şeir yazılarən hissələrim yoxdur. Qəlbimdən də, beynimdən də, hətta yaddaşmdan da silinib. Onda şeir yazmağıma sevinirəm. Deyirəm, nə yaxşı ki, həmin an bunu yazmışam, o hissələr mənəndən silinsə də, şeirdən silinməyəcək. Eybi yox, bu da ondan bir xatiro olsun. Sonra da fikirləşirəm ki, bəlkə də şeir yaza bilməm deyə o hissələr qalmır məndə. Yəni məhz bu cür çıxır da-xilimdən.

Kitabımın adına -"Şahanənin nağılı"na gəldikdə isə, adı mən qoymamışam. Xalq şairi, Sabir Rüstəmxanlı 2017-ci ildə şeirlərimi oxuyub, kitabımı ön söz yazarkən, öz məqaləsini "Şahanənin nağılı" adlandırmışdı. O, elə hey şeirlərimdəki nağıl motivindən bir silsilə kimi danışmışdı. Məndən oxuduğu ilk şeir "Gəl, sənə nağıl danışım" idi. Onunla başlayıb, sonra bütün şeirlərimdə o nağılı

tapmışdı. Kitabımı ad fikirləşərkən, bu, diqqətimi cəlb etdi. Həqiqətən də fərqində olmadan şeirlərimdə nağıl motivləri olduğunu gördüm, nağıllara meylimi kəşf elədim və qərara gədim ki, məni və şeirlərimi ən yaxşı elə bu ad ifadə edəcək.

Poeziyada heç zaman iddiyalı olmamışam

- Nağıllarını poeziyaya çevirə bildin? Ədəbi mühitin yanaşması necədir? Ən azından özün münasibətdən razısan?

- Dediym kimi, heç vaxt poeziya iddiyasında olmamışam, hətta qəlemləmina, ədalətinə güvəndiyim bir çox ziyanımız məni "şair" adlandırsa da, bu adı özümə yaxın qoymuram. "Şahanənin nağılı"nın təqdimatında da demişdim ki, mən şair deyiləm, bəlkə də bu, ilk və tek şeir kitabım olacaq. Bəlkə də yox, bilmirəm. Amma daxilimdə şair yoxdur

rın sayesində o yaramıza da sağaldı. 2020-ci ilin iyulunda Tovuz döyüşlərində başladım sırf bu mövzuda yazılar yazmaq. Sonra mühərribə başladı və mütəmadi qəzətdə bu haqda esselərim, köşələrim çap olundu. Sosial şəbəkədə de bundan başqa heç ne paylaşımdırm. Amma maraqlıdır ki, 44 günlük Vətən mühərribəm boyunca bircə dəfə də olsun nə şəhid adı çəkdim, nə şəhid şəkli paylaşımdı. Guya bilmirdimmi alınan torpaqlarımızda neçə oğulun qanı, canı var? Bilirdim, amma susurдум, bu mövzuda bircə dəfə də olsun danışmırımdı. Hətta bir dəfə bir nəfər buna görə məni "veçiz" adlandırdı. Dedi, "elə sevincə paylaşırsız ki, bu xəbərləri, sanki orda heç kim ölmür, şəhidlərin ailələrindən utanın!" Ona heç bir cavab verməmişdim, cüntü özümü bilmirdim. Sadəcə hər şeyin vaxtı vardi. Bəli, o mühərribə günlərində biz məhz o cür olmalı idik, şən, sevinclə, nikbin, inamlı. Cüntü bir yazıçı, jurnalist olaraq insanlarda ruh yük

biyyat nəzəriyyəsi və ədəbi tənqid şöbəsinə verdim. Hazırkıda həmin şöbənin dissertantiyam. İnsal-lah, müdafiə edəndən sonra həqiqətən də olacam ixtisaslaşmış "tənqidçi Şahanə Müşfiq".

- "Bir qızım gələcək dünyaya bütün gedənlərin əvəzində..." Gedənlərin yeri doldumu? Və ya bir qız əvlədi özündə bütün dünyani sığdırmağa bəs edir?

- O qız gəlmədən də bütün gedənlərin yeri dolub artıq (gülür). Allah bizi daha ağır gedışlərdən saxlasın.

Əlbəttə, bir qız əvlədi tam mənəsiylə özündə bütün dünyani sığdırmağa bəs etməz, amma özü bir dünya ola biler və sən ömürlük o dünyaya sığınib yaşaya bilərsən. Məsələn, illər öncə mənim anamın anası rəhmətə getdi. O gedənin yerini mən doldura bilmirəm, amma anam mənim dünyama sığınib yaşayır, o gedənin yerini mənim dünyamda, mənim xoşbəxtliyimlə doldurur.

"Yaşlı nəsilde olan sadəlik, ədalət kaş, gənclərdə də olaydı"

mənim, sözü sevən, hissələrini sözə təslim edən bir insan var. Ədəbi mühitin yanaşmasından isə razıyam. Ən azından zövqünə güvəndiyim, uşaqlıqdan kənardan heyrətlə baxdım, yaradıcılığımı sevərək oxuduğum elo insanlar haqqında yüksək fikir səsləndirdim ki, özüm də heyrət etmişəm. Aqşın Babayev, Qəzənfər Paşayev, Zahid Saritorpaq, Fikret Qoca, Vaqif Yusifli və başqaları kimi Azərbaycan ədəbiyyatının istiqamətini təyin edən adların cəmi 26 yaşlı bir qızın sərf imzasına görə, şəxson tanışlığı olmadan durub kitabının təqdimatına gəlməkləri, haqqında fikir səsləndirməkləri heç də az iş deyil, deyə düşünürəm. Amma təbii ki, bu, məndə "qlamur havaları" deyil, əksinə, daha böyük məsuliyyət yaratdı. Üstündən üç il keçib.

Hərdən deyirlər ki, yaşı nəsildə gəncləri bəyənmir, əzməyə çalışır və sair. Mən isə əksinə, nəsildəşərlə, bizzən sonra gələn, gəlməkdə olan şair, yazıçılara baxıram və fikirləşirəm ki, kaş, yaşı nəsildə olan sadəlik, ədalət onlarda da olaydı. İndiki nəsildən qələmdən öncə özüne "kruq" yaradır. Nə var nə var, bu onu tərifləsin, o da bunu. Ortada isə "kruq ədəbiyyatı"ndan başqa, heç nə yox. İstisnalar hər iki nəsildə var.

Hərdən el bilişlər karyeraya başı qarışır, şəxsi hayatı arxa plana atmışam

- Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Gənclər şurasında katib, "525-ci qəzet"in əməkdaşı, ADMİU-nun mətbuat katibi. Üstəgəl, ədəbi-bəddi yaradıcılığın, şəxsi həyat. Bütün bunlar hansıa fəaliyyətini ikinci dərəcəli etmir?

- Əlavə edim: AMEA Ədəbiyyat İnstitutunun dissertantı. Yəni elmi fəaliyyətlə də məşğulam. Deməzdəm hansıa hansınasa mane olur. Çünkü bələ baxanda hamisən mahiyyəti eynidir: ədəbiyyat və yazmaq. Əsas odur, bu işlərin hamisindən ayrılıqda zövq alıram. Onlarla möşəkul olarkən özümü suda balıq kimi hiss edirəm. Şəxsi həyatı qalandı isə, orda da vəziyyət elə mən istəyen ki-midir. Hərdən elo bilişlər karyeraya başı qarışır, şəxsi həyatı arxa plana atmışam. Amma yox, elə deyil. Lazım olan məqamda balansı qorumağı da bacarıram. Əgər ehtiyac olarsa, bir müddətlik şəxsi həyatıma görə karyeram da gözəldə bilmərəm. Hələlik elo bir ehtiyac duymamışam deyə veziyət belədir. İnşallah, hər şey daha da yaxşı olacaq.

- "525-ci qəzet"də ardıcıl şəhidlər haqqında yazıların dərc olunur. Hətta hər biri haqqında yazmaqdə iddiyalan. Alqışlanması addımdır. Bu addım hardan gəldi və bununla bağlı dənələr etmək fikrindəsən?

- Qarabağ, vəton, şəhidlər... Həmişədən yaradıcılığımı əsas mövzularından olublar. Hətta 7-ci sinifdə oxuyarkən çap olunan ilk mətbüə şeirim "Qarabağım" adlanırdı. İçimdəki o sevgiyə, o həsrətə görə o qəder eştmişəm ki, "qarabağlısan, son də məcburi köçkünsən?" suallarını. Deyir, insanın harası ağıryrsa, canı ordadır. Bizim də millət olaraq, 30 ildən canımız Qarabağ idi. Çünkü məhz orda qanayırdı yaramıza. Şükür ki, sonin kimi oğulla-

səkliyi yaratmaq bilavasitə vəzifə borcumdur. Bəlkə bu borc heç yerde yazılmayıb, amma mən bunu özümə belə təlqin etmişəm. İnsanlardakı həvəsi öldürməyə, onları ümidişizliye salmağa bir yazıçı kimi haqqım yoxdur. Şəhidlər isə hər zaman fikrimdə, beynimdə, qəlbimdə idi. Mühərribə gedən günlərin birində baş redaktoromuz Rəşad Məcidə dedim ki, istəyirəm mühərribədən sonra şəhidlərdən silsilə yazılar yazım. Mən qəzətdə yer ayırasınız? O da dedi, tələsmə, hələ dövlət siyahını təsdiqləsin, sonra baxarıq. Amma bir az şübhəyə yanaşdı ki, tekbaşına görəcəyin iş deyil. Mənse, qərarımı vermişəm, edecəkdim. Dövlətimiz şəhidlərin sayını və adını açıqlayan kimi də "qollarımı çirməleyib", işə başladım. Sağ olsun, Rəşad müəllim, mən deyəndən de artıq yer ayırrı, diqqət göstərən silsiləyə. Bu həftə silsiləmin 12-ci yazısı çıxdı, 170 şəhid haqqında çap etdirmişəm. Çap olunmayı, amma yazdığınıçox şəhidlərimiz də var. Məlumatlar gəlməkdə, özüm də axtarıb tapmaqda davam edirəm. Bəli, fikrim, vəton yoluñda canımı foda edən şəhidlərimizin hamisindən yazmaqdır. Bu, aylar, illər davam etsə də. Sonda isə hamisini toplayıb, kitab kimi çap etdirəcəyim. Bu, təkə monim yox, "525-ci qəzet"in kitabı olacaq. Çünkü silsilə monim olsa da, hər birimiz az və ya çox dərəcədə zəhmətimiz var. İnşallah, qəlbəmizin birinci ilinə bu kitabı çatdırıraq.

- Mətni duymaq imkanlarının təqdirə layiqdir. Onları analiz etmək və özündən kənar müəllifləri onlar haqqında yazalarınlə kütləyə sevdirmək bacarığın. Əksər tənqidçilər bunu bacarmır. Bəlkə, yeni bir ünvan da götürüb fəaliyyətə başlayasan. Tənqidçi Şahanə Müşfiq...

- Yazılarım haqda bu cür yüksək fikrin üçün təşkkür edirəm. Əgər həqiqətən də dediyin kimi, bu, məndə alınırsa, nə xoş halıma. Bakı Slavyan Universitetinin Yaradıcılıq fakültəsində oxuya-

Şeirlərimdəki sentimentalıq xeyli dərəcədə azalıb

- Özü pozitiv qızın şeirlərinə bəzən dozadan artıq kadər yüksəkisinin səbəbi nədir? Acındırmaqla oxucu toplamaq, ya? Bəlkə bu ədəbi bir gedışdır...

- İllərdən bu sualla az qala hər müsahibəmdə qarşılaşırıam, amma heç birində deqiq cavabı tapmamışam. Mənəcə, 6-7 il öncə yazdığım şeirlərimdə kədərin dozasi artıq idi, indi yox. Onun da səbəbi nə oxunu toplamaq olub, nə də bir ədəbi gedisi... Səbəbini özüm də bilmədiyim şəkildə belə yaranıb. Bəlkə də illər öncə daha çox melonxolik idim, ruhumda sentimentalıq vardi, bu da şeirlərimə yaxşıyırmış. İllər keçidkə, böyüdücə, dəyişdim. İndi sadəcə realistam. Şeirlərimdəki sentimentalıq da xeyli dərəcədə azalıb.

- "Aılə, namus, uşaq, el-oba, tanış-biliş, qonşu-qohum xatrına döyüla-döyüla, söyüla-söyülla hər cür təhqirlərə dözan cəfəkəs qadınların fədakarlığna pís baxıram"... Bu fikir nələrisə, bəlkə də dərinliyi bilmədiyimizdən irali golə bilərmi? Aılə üçün o fədakarlığ qəbul etməyib də başqa cür istər fiziki, istər mənəvi, istər işkaryera, istər uğur baxımından əzilənləri, döyünləri də görürük...

- İstisnalar həmişə hər yerde var. Amma müsahidələrimə əsasən, deyə bilərəm ki, məhz sadaladığımız səbəblərdən bütün əzablara qatlaşır oturan anaların uşaqları gələcəkdə daha çox travmalı, siddətə meyilli olurlar.

- Yəni belə desək, əvlədi üçün fədakarlıq edən o ananın zəhməti boş gedir. Əksinə, hər gün anasının aşağılaklısına, döyüldüyüne, təhqir olunduğu şəhəd olan uşaq gələcəkdə, ya özü qəddar böyüyür, ya da ona qarşı qəddarlıq edilməsinə icazə verir, hətta şərait yaradır, cüntü uşaqlıqdan gördüyü, bildiyi odur. Sizin sənətinizdən, fədakarlığı qəbul etməyib, kəndə qorunmaq istəyir. Bəlkə də dərinliyi bilmədiyimizdən irali golə bilərmi? Aılə üçün o fədakarlığ qəbul etməyib də başqa cür istər fiziki, istər mənəvi, istər işkaryera, istər uğur baxımından əzilənləri, döyünləri də görürük.

- İstisnaları zəhmətli bir işdir. Qızlarımıza bu cür deyil yola saldıq deyə qadın cinayətlərinin, intiharların sayı fantastik dərəcədə artır. Belə deyənlərə görə, qızlar həqiqətən də kəfəndə geri qayıdlırlar: ya öldürüüb,

*Mərziyə
Nəcifova
Filologuya
elmləri
doktoru*

(əvvəli ötən sayımızda)

Sair "Qat-qarışq rəngləri bir-birindən ayırdı" ifadəsi ilə yaşanan hadisələri, 30 illik Qarabağın azadlığı yolunda Ali Baş Komandanın qarşılılığı siyasi məqamları yada salır. Bu günkü qələbəmiz, qat-qarışq rənglərin bir-birindən prezidentimiz tərəfindən ayrılmamasına əsas sübutdur. Sonrakı bəndlərdə Ali Baş Komandanın dürüstlüyü, xalqına sədəqəti, verdiyi sözü, içdiliyi andi zəfərimizə gedən yoluñ əsası olduğu ideyasını açıqlayır. Haqq yoluñ tökülən qan zəfərə gedən yoldur.

*Dedi Zəfər rənglidir
Atdığımız hər mərmi.
Söylədiyim hər bir söz
Düz hədəfə dəymirmi?
Atdığım hər bir addım,
haqiqatı demirmi?
Məhv etdi hər sözüylə
Hər diğən, hər "yanı",
Hər sözümüzün, şeirimin
Ali Baş Komandanı!*

Şeirin son bəndində Ali Baş Komandanın illər ərzində verdiyi söz, qürur hissi ilə xatırlanır. Zəfər gənəsimizin hər zaman yanması vo bu zəfər gənəsinin Qarabağda bərq vurmazı Ramiz Duyğun poeziyasında özünəməxsusluq ilə seçilir.

*Söylədi tarix boyu tarix bizi anacaq,
Bizim zəfər günəsimiz əbədilik yanacaq.
Son qələbə, son zəfər bizim, bizimdir anacaq!
Qarabağdan görünür qızaran Zəfər damı!
Şuşa, Laçın həsrəti sevdalı qəlbimiz
Ali Baş Qəhrəmanı!
Böyük qələbəmizin
Ali Baş Komandanı!*

Vaqif Aslanın "Ali Baş Komandanım" şeiri qələbə, mübarək zəfər günü təbrikilər ilə başlayır.

*"Bu mübarək yerişin, bu duruşun mübarək,
Bu ləngərin, səngərin, bu vuruşun mübarək"*

İfadəsi Ali Baş Komandanın iftixar, qürur dolu anılmın gözel təsviridir. Əsrlərlə tariximizde yaşayacaq bir qələbənin tarixini yaratmaq və gələcəyimizə ərməğan etmək, dəstənlərə siymanın bir qəhrəmanlıqlıdır. Əslində bu hüner poetik ifadələrə belə sıqı bilmir, amma buna baxmayaraq, şairlərimiz bu qüruru şeir, misralara tökməyə çalışırlar.

*Ali Baş Komandanım!
Bu işli dənyaya illər boyu kor baxan,
İnsanlığa xor baxan
İblisləri vur indi,
Xəbisləri, pisləri, on pisləri vur, indi.
Yollarını gözləyən dağın, daşın eşqinə,
Bu qacılımaz müqəddəs
Haq savaşın eşqinə
Mayası turşuları vur, bətni şoranları vur,
İnsan sümüklərindən ilik şoranları vur.
Əmrinə müntəzəmdir Azərbaycan ordusu,
Halal olsun deyirəm, sənə bu torpaq, bu su,
Ananı südü kimi, atanın çörəyitək
Qarabağ üzərində dalgalansın bayraqın.
Ana Azərbaycanın, ata Azərbaycanın
döyüñ ürütək,
Ali Baş Komandanım,
Qələbən də mübarək, zəfərin də mübarək!*

Bir şairin xalqı adından Ali Baş Komandanına duyğu və düşüncələrini poetik şəkildə ifadə etməsi çox töqdirələqdirdir.

Bu şeirlər bir xalqın Prezidentinə olan hörmət və cəhtiməni görmək olur. Müəllifin şeirdə istifadə etdiyi yeni ifadələr də diqqət çəkir "Mayası turş, betni şoran, insan sümüklərindən ilik şoran" kimi ifadələr Vaqif Aslanın poeziyasının dəyerini artırır.

Əjdər Olun "Qırx dörd günü" şeirində 44 günü Ali Baş Komandanın yaratdığı tarixdən bəhs edilir.

İllərdir özgələrə güvənərək, heç nəyə nail olmadığımız, dəfələrlə sənədlərə atılan imzaların saxlığı, dünyanın sesimizə ses verməməsi vurğulanır. Şeirdə bir yoluñ üzerinde dayanılır. Bu yol özümüzün cığır atlığımız yoldur. Ali Baş Komandanımızın atlığı imza, verdiyi əmr 44 günü bizi torpaqlarımıza qovuşdurur yoldur.

Müasir Azərbaycan Poeziyasında Ali Baş Komandan obrası

*Bayraq tutdum, bayraqımın sapi özüm,
Qapı-qapı niyə gəzim,? qapı özüm,
Qələm özüm, sənəd özüm, tapu özüm,
Baş Komandanın imza atdı qırx dörd günü,
Qələbəyə üç rəng qatdı qırx dörd günü.*

*Vur əmrin dur əmri əvəz etməsin,
Haqq üçün axan qanlar hədər getməsin.
Eybi yox, sonadək savaş bitməsin,
Düşmən ömrü bitsin qanlı səngərdə.*

Əjdər Olun yaşantılarını öks etdirən bu sözlərində əslində çox böyük həqiqət var və yaşadıqlarımız da buna canlı sübut oldu. Şeirdə Rəcəb Tayyib Ərdoğan və İlham Əliyev birliyinin, qardaşlığının da böyük əhəmiyyəti olduğu vurgulanır.

Türk birliyi, bərabərliyi olan zaman bütün türk dünyası istəklərinə nail olar, mesajı şeirin ana xətinə təşkil edir.

*Ordoğanla İlhamımız bir oldular,
Şirdən doğub tərəyənlər şir oldular,
Xəzər, Egey, Dəclə, Fərat, Kür oldular,
Birlikdə əl qoydu onlar qırx dörd günü,
Qızıl heykəl qoydu onlar qırx dörd günü.*

Nizami Muradoğlunun poeziya nümunələrinə də də zəfərimizi Türkiyə və Azərbaycan xalqının birliyində, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin Türkiyənin prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın qardaşlıq və dostluğunda görür və qiymətləndirilir.

Bu baxımdan Nizami Muradoğlunun "Üzündə ay işığı" poeməsi maraq doğurur. Türk dostluq və qardaşlığımızı dünyaya yayan şair Ali Baş Komandanımızın dostu, qardaşı olan Rəcəb Tayyib Ərdoğanı belə təqdim edir:

*Azərbaycan sevdalı
Turan vətəndaşlığı.
Ali Baş Komandanı
İlham Heydər oğlunu
Dostudu, qardaşı
Rəcəb Tayyib Ərdoğan!*

Vahid Əziz poeziyasında illərdir Qarabağ torpaqları qarşısında başaşağı olmayı, xəcalət hissləri yaşadığımız öks olunur. Bizi bu xəcalət qurğuları Ali Baş Komandanın böyükülüy və qalibiyəti şeirdə döñə-döñə vurğulanır. Prezidentə xalqımız adından minnətdərləq bildirilir. Şair "Qələbəli Azərbaycan" və "Var ol, Ali Baş Komandan", "Yalnız irəliye, yalnız irəli..." şeirlərində Ali Baş Komandan obrasını, onu gördüyü işləri bütün tamlığı ilə görmək olur.

*Zülmət getdi Qarabağdan,
Ömrünü çraq elədin,
Var ol, Ali Baş Komandan-
Cox günahkar nəsillərin,
Üzərinə ağ elədin.*

Bu misralarda tarixə qayıdarəq, torpaqlarımızın azadlığı üçün iş görmeyənlər, mübarizədən qacaqlar tonqıd ateşinə tutulur. Sözdən bütöv olan, illerce ordumuzun güclənməsi yolunda mübarizə aparan Ali Baş Komandanın bu qələbədən sonra çöhrəsindəki dumanın getməsi xalqının yanında baş ucalığı qazanmasından və söz bu bəxtiyyatlı yazmaqdə acizdir.

*Getdi çöhrəndən duman,
Daha bizimdir dövran,
Dünya üstünə cumdu-
Sözündən Baş komandan
Dönmədi Qarabağım,
Bayraqımız bir daha,
Enmədi Qarabağım...*

Bir səirin tarixə qayıdarəq, torpaqlarımızın azadlığı üçün iş görmeyənlər, mübarizədən qacaqlar tonqıd ateşinə tutulur. Sözdən bütöv olan, illerce ordumuzun güclənməsi yolunda mübarizə aparan Ali Baş Komandanın bu qələbədən sonra çöhrəsindəki dumanın getməsi xalqının yanında baş ucalığı qazanmasından və söz bu bəxtiyyatlı yazmaqdə acizdir.

*Ali Baş Komandan,
Əzminlə tarixi yaz sən yenidən,
Ali Baş Komandan, şanlı sərkərdə!
Vətən məhəbbəti qıçılcımlanıb,
Saćır sələsini hər bir asgərdə.*

Hər bir əsgərin üzündə olan Vətən sevgisi qıçılcımı zəfər üçün əsas şart idi və o qıçılcımı yandırmak üçün uzun bir yol gəlmişdi Azərbaycan əsgəri. Bu qıçılcımı Ali Baş Komandanın "Qarabağ Azərbaycandır!" ifadəsi güclü bir atəşə çevirdi.

Xanım İsmayılpərizinin "Sən oğulsan" (Ali Baş Komandanı) şeirində bir xalqın Prezidentinə inamı, sevgisi, hörməti ifadə edilir. Şair oxucusunu dünənə, Ali Baş Komandanın söz verdiği günlər qaytarır. Qarşımızda 30 il öz ordusunu daha da qüdrətli etmək üçün çalışan, mübarizə aparan bir Prezident dayanır. Xalqının hünərini dünyaya tanıdırı, xalqının ürəyinə sevgiyle yol çəkdirir Ali Baş Komandan durur.

*Bütün dönyanın dilində hünərini danışdırı,
Yatub qalan beynləri düşünməyə çalışdırı,
Sən oğulsan.
Hamimiz üzrinə üzrək yol çəkdirmişən,
Bizə ayri baxanları dizi üstü çökdürmüssən,
Sən oğulsan.
Tək deyilsən, Ordun da var, sən sevən Xalqın da var,
Qələbələrə aparan əzmin də var, andun da var,
Sən oğulsan.
Bu müqəddəs torpaqları alaçığı dedin-aldın,
Düşmənləri Yurdumuzdan qovacaq dedin-qovduν,
Sən oğulsan.*

Demək olar ki, Ali Baş Komandan haqqında yazılın bütün şeirlərdə Xalqın Prezidentine olan sevgi və inam hissindən bəhs edilir. Səmimi hissələrə yazılın bu şeirlər keyfiyyət baxımdan da qiymətləndirilir.

Mahirə Abdulla həm şair kimi həm də bir ana olaraq bu "davani ancaq zəfərlərə sonlandırmaq" idəyəsindən çıxış edir. Şeirdə "yumruğunu endirmə" deyən həm də bir nadir. O analar adından çıxış edir. Bu mövzudə yazılın şeirlərimiz əslində anaların Prezidentə bir çağrı, bir xahişidir. Artıq illərlə başı aşağı olan xalq Ali Baş Komandanın əmrini gözleyib, bu əmr xalqın qurtuluşu, yurdalarımızın düşmən tapdağından azad olmalıdır. Şairin çağrından erməniyə olan qəzəb, nifrit də bugünkü haqlı, ədalətli müharibədən xəbər verir.

*Yol verirən, yolun mənimdir deyir,
Türk oğluna nifrat-dinimdir, deyir,
Zəncirindən açılıbdı, ipi əlinde deyil,
Baş Komandan, yumruğunu endirmə.*

Şeirdə real boyalar diqqət çəkir, illərlə ermənilərin "İpi" havadarlarının əlində olması, türk xalqına qənim kəsilənlərin "Türk oğluna nifrat-dinimdir" deyənlərin cavabını vermək zamanının çatlığı vurğulanır. Qarşımızda olanların satqın hallarını müəllif poetik dillə xatırladır. "İtin yali kəsilibdi, haydadi" ifadəsi ilə Mahirə Abdulla erməninin bütün riyakarlığını açıb göstərir.

*Erməninin satqın həlt-qaydadi,
İtin yali kəsilibdi, haydadi,
Paşinyanda sənin qolun boydadı,
Baş Komandan yumruğunu endirmə!*

Şeirdə ince humor da görmək olur ki, (Paşinyanda sənin qolun boydadı) bu ifadədə də real həqiqətlər var. Mahirə xanının yaradıcılığında erməniyə münasibət hər zaman cəsarətlə, ədalətlə təqdim olunub. Erməni vandalizmini hələ 90-ci illərdə dünyaya yaymaqdə yazar real faktlara əsaslanırdı. Şeirin son bəndi də bu baxımdan diqqətəlayiqdir.

*Kim çıxarar Xocalıni yadından,
Danışram anaların adından,
Yumruqların ürəyimdi, sıxlıb,
Mətanətin aman vermir, yuxılıb,
Saxla onu təpiyinin altında-
Baş Komandan yumruğunu endirmə!*

Bir ananın fəryadıdır bu misralar. şəhid analarının, döyüşü analarının illerdir ürəklərində böyük həyətlerdir bu şeir. Son zamanlar nə qədər şəhid versə də, heç bir ananın dilindən vur əmrinə qarşı dayan əmri ver, Komandan - deyən bir nəfər də ana olmadı. Bu Azərbaycan xalqının Ali Baş Komandanla birleşməsi demək idi. Bu birlilik də bizi qələbəmizə, zəfərimizə doğru aparıcı. Azərbaycan poeziyası isə bu birliyilə, bu sevgini, bu uğuru, bu zəfəri yazmaya bilməzdi. Uğurlarımız, zəfərlərimiz hələ də davam edir. Poeziyamız bütün Azərbaycanından, yeni tariximizi yaradan Ali Baş Komandanından hələ çox yazıl-yaradacaq. Dəmir yumruğun hər zaman cəsarətlə və qüvətlə olsun, Ali Baş Komandan!

Birinci Qarabağ Savaşında İran topçuları

(əvvəli 13-cü səhifədə)

İranın Bakıdakı səfəri Seyid Abbas Məsəvi Azərbaycan ordusunun Qarabağ işğaldən azad etmək istiqamətində başladığını hərbi əməliyyatları bəy-nəlxalq hüquqa əsaslanaraq, dəstəkləyərək rəsmi Bakının mövqeyini haqlı hesab etmişdir. Cənab Seyid Abbas Məsəvi bu ilin yanvarın əvvəlində Azərbaycan müdafiə Nazir Zəkir Həsənovla görüşündə hərbi sahədə əməkdaşlığın inkişafı üçün səylərini əsirgəməyəcini bildirmiş, iki ölkə arasında hərbi əməkdaşlığın inkişaf etməsini, regional təhlükəsizliyini təmin olunmasına vacib olduğunu qeyd etmişdir. İki ölkə arasında hərbi əməkdaşlıqla bağlı cənab səfirin açıqlamasında məntiq vardır. Bu məntiq çox sadədir. Belə ki, ikinci qarabağ savaşında İranın hərbi komandirləri, generallar Məhəmməd Pakpurun, sephənin siyasi vəkili general Cavani, general Rəhim Noui Əqədəm Dağlıq Qarabağda terrora qarşı mübarizədə hər an hazır olduqlarını bildirmişlər.

Prezident İlham Əliyev "CNN" televiziyasına keçən ilin 7 oktyabr müsahibəsində İran haqqında bunları demişdir: "İran rəsəmилəri Azərbaycanın haqq işini dəstəklədilər. İranın rəsmi şəxsləri açıqlamalar verdilər ki, işğala son qoyulmalıdır, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpə edilməlidir. Bu ədaletlə mövqedir". Qarabağ müharibəsinin davam etdiyi 44 gündə İranın mövqeyi Azərbaycan tam qəne edirdi. Prezident İlham Əliyev son açıqlamasında, yeni oktyabrın 14-də Türkiyənin "Həber Türk" televiziyası kanalına müsahibəsində Azərbaycana silah satan ölkələr arasında İranın adını xüsusi qeyd etmişdir.

20 yanvar Azərbaycan Respublikasında ümumxalq hüznü gündür. 31 il bundan əvvəl Azərbaycan xalqını dəhşet və müsəbətə döñərmiş 20 yanvar faciəsi bəzi müsəlman ölkələrdən fərqli olaraq İran İslam Respublikasında qəzəb və hiddətə səbəb olmuşdur. Faciə baş verən günün səhərisi İranın Tehran, Xoy, Mərənd, Ərdəbil, Urmia, Səlmas şəhərlərində matəm məclisləri təşkil olunaraq sovet rəhbəriyinə lənətlər yağırdırlar. Demokratiyadan, insan hüquqlarından dəm vuran Amerika, Qərb ölkələri isə yekdilliklə SSRİ-nin rəhbərliyinə siyasi dəstək verdi. Bu gün isə "mələk" donuna girib, Azərbaycanı özərlərinə strateji müttəfiq hesab edirlər. 11 fevral 1979-cu il dünya tarixində İran İslam Respublikası öz layiqli yerini tutdu. Bu 42 ilə İran xalqı və İran İslam dövləti sübut etdi ki, müqəddəs Qurani - Şerifin və islam dəyərləri güclə ilə İran İslam Respublikasının, necə böyük qüdrətli bir ölkəyə çevirmək olar. İran İslam Respublikası hal-hazırkı zamanında heç bir dövlətin daxili işlərinə qarışmaqla yanaşı, bütün dünya xalqları və dövlətləri ilə sühl və əmin-amanlıq siyasetini davam etdirir.

İranın Azərbaycan Respublikasına yönələn siyaseti xüsusi meyarla ölçülür və İran üçün xüsusi məna daşıyır. Çünkü dünyanın heç bir xalqı və ölkəsi

Azərbaycan qədər İranaya yaxın deyil. Bu iki ölkə əsrlər boyu qardaşlıq bağları ilə bir-birinə elə bağlanmışdır ki, eti dırnaqdan q

Elə Azərbaycan filmləri var ki, onlarda işlədilən hər cümlə hazırda el məsəli, atalar sözü kimi danışq leksikonumuzda özüne yer edib. Dahi bəstəkar, müqtədir müsiqünsəs, yazıçı, alovlu publisist, ictimai xadim, maarifçi, görkəmli pedaqaq, Üzeyir Hacıbəylinin yaradıcılığı gözəl nümunələrindən biri olan, bir neçə dəfə ekranlaşdırılan "Arşın mal alan" əsərinin ekran variantı yuxarda səsləndirdiyimiz fikrin təsdiqidir.

"Bu dünya elə belə gəlib, belə gedəcək?", "Bəy, gəl ikibaşlı qohum olaq", "Halal olsun, Süleyman, sən nə kələkbazsan şeytan" (Əsgər bəy), "təkələ mənə el vermər də", "bir üstümü basdırın olsayıd", "bir molla, üç manat pul, bir kəllə qənd, vəssələm-sütəməm" "Sən dul, mən dul, gəl mənə bənd ol", "görürəm arvadsan, özü də lap xalisindən", "mənim dəlləl-məlləlla işim olmaz", "Mən bayırda plov yemirəm ki, biğim yağa batar" (Soltan bəy), "Bu yazlıq yarına hərdən bir nəzər sal gözəlim", "Adam bənd olanda da beləsinə bənd olar" (Asya), "pulun var? -

ildə ekranlaşdırıldı:" Film 7 hissədən ibarət idi. O vaxtlar Bakıda fealiyyət göstərən "Filma" Səhmdar Cəmiyyətinin rejissor Boris Svetlov çəkilişlərə tənənmiş sehnə aktyorlarını - Hüseynqulu Sarabskini (Əsgər), Ələkbər Hüseynzadəni (Sultan bəy), Mirkənəgə Əliyevi (Süleyman), Əhməd Ağdamskinin (Gülçöhrə), Yunis Nərimanovu (Gülcahan, titrəbelə yazılıb), Aleksandra (Asya) və Yevgeniya (Telli) Olenskaya bacarılarını dəvət etmişdi.

Ötan əsrin əvvəllərində azərbaycanlı qadın aktrisaların olmasına bu filmin çəkilişində də özünü göstərməsi. Filmdə qadın rolları ya qeyri-azərbaycanlılara, ya da kişi sənətçilərə həvalə olunmuşdu. Film ilk dəfə 1917-ci il yanvarın 3-də Bakıda "Forum" kinoteatrında nümayiş etdirilir. Səssiz olduğuna görə onun təsir gücü az idi. Əsər ekran üçün işlənərən öz gözəlliyi, təravatını və bədiyi qiyamətini xeyli itirmişdi. Buna görə də, salonda yerləşdirilmiş xalq ələtlərinin müşayiəti ilə operettadan musiqi parçaları çalınır, Cabbar Qarayagdıoğlu və digər xanəndələr ariyalar ifa edirdi-

56 illik sevgi: Sonuncu "Arşın mal alan"

var, var, - pulun var gələrəm" (Telli ile Vəlinin dueyi) və sairələri sizində yaddaşınızdan getməz. Yəqin razılaşarsınız ki, bu iki sitatın hər biri bu gün də məşhurdur.

56 illik sevgi

Sitatlar görtirdiyimiz bu kinokomediyənin respublikanın xalq artisti Tofiq Tağızadənin rejissorluğu ilə ekranlara çıxmamasından 56 il ötür.

Əvvəlcə qeyd edək ki, əsər sonuncu dəfə 1965-ci ilin fevral ayında görkəmli bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin anadan olmasının 80 illiyi münasibəti ilə Cəfər Cabbarlı adına "Azərbaycanfilm" kinostudiyası "Arşın mal alan" operettasını yenidən istehsal etdi. Bu dəfə film genişəkrənli ve rəngli variyanda oldu. Filmə rejissor Tofiq Tağızadə Muxtar Dadaşova birgə yazdığı ssenari üzrə quruluş verdi.

"Arşın mal alan"ın musiqisi bəstəkar Fikrət Əmirov tərəfindən yeni redaksiyada işlənildi.

Baş operator İlya Minkovetski, baş rəssam Elbəy Rzaquliyev bir çox sehnələri dekorasiyadan çıxarıb respublikamızın gözəl güşələrinin fonundan çəkdilər. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov (Süleyman), Səfurə İbrahimova (Telli) və başqaları çəkdi. Filmdə Gögəlölin, Qurbanın və başqa yerlərin füsunkar təbiət mənzərələrindən bacarıla istifadə edildi. Filmdə əsas rolları görkəmli sənətkarlar dan Nəcibə Məlikova (Cahan xala), Ağadadaş Qurbanov (Soltan bəy), Həsən Məmmədov (Əsgər), Leyla Şıxlinskaya (Gülçöhrə), Murad Yagizarov